

30 iulie 2015

CJG nr. 187

CORAPORT

cu privire la reexaminarea legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.87 din 07 mai 2015

(nr.1707 din 22.07.2015)

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat obiecțiile expuse de către Președintele Republicii Moldova Nicolae Timofti în ceea ce privește unele prevederi ale Legii nr.87 din 07 mai 2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prezentată pentru promulgare și remisă Parlamentului pentru reexaminare.

Președintele Republicii Moldova a formulat următoarele obiecții:

1. În art.11 alin. (2) substituirea cuvintelor “cu capacitate deplină de exercițiu” cu textul “care au împlinit vârsta de 18 ani sau au dobândit capacitatea juridică deplină prin emancipare”, nu se justifică pentru că fondatori ai asociațiilor obștești de tineret și de copii pot fi persoanele fizice cu capacitatea de exercițiu deplină și conducători ai asociațiilor obștești, precum și membri ai organelor de control și revizie ale asociațiilor obștești pot fi persoanele fizice cu capacitatea de exercițiu deplină.

Nu este clar sensul de a acorda acestor persoane dreptul de a fonda organizații obștești în condițiile în care acestea nu le pot dirija.

2. Prin abrogarea lit. b) din alin. (1) al art.13, cetățenii declarați incapabili obțin concomitent dreptul de a alege și dreptul de a fi aleși.

Actele internaționale permit statelor să restrângă , în anumite condiții, unele drepturi și libertăți.

Accentuăm că acceptarea propunerii de a acorda dreptul de a fi ales persoanelor declarate incapabile nu înlătură incapacitatea lor civilă, stabilită de art.24 din Codul civil, ceea ce presupune că în cazul unei eventuale alegeri a lor într-o funcție publică, obligațiunile respective le vor îndeplini nu ele, ci tutorii.

3. La propunerea comisiei parlamentare de resort, textul „cu cel puțin 25%” a fost substituit, contrar propunerii Guvernului, prin cuvântul „parțial”, cuvânt care, în pofida cerințelor Constituției și ale Legii privind actele legislative, nu numai că este imprecis, dar poate genera mărirea numărului de beneficiari și, respectiv, majorarea cheltuielilor bugetare.

Consider că, potrivit art.131 alin. (4) din Constituție și Hotărârii Curții Constituționale nr.7 din 13.02.2014, prevederea în cauză poate fi adoptată doar după avizarea ei pozitivă de către Guvern.

4. Completarea alin. (2¹) al art.58 din Codul de procedură civilă cu textul „Această prevedere nu se aplică în cazul în care persoana lipsită de capacitatea de exercițiu contestă hotărârea instanței emitente” are un caracter neclar și necorect

Pornind de la spiritul completării speciale cu referire la persoanele fără discernământ, propuse prin legea în cauză, precum și ținând cont de conținutul alin. (2¹) al art.58 din Codul de procedură civilă, formula corectă a completării ar fi: „Această prevedere nu se aplică în cazul în care persoana declarată de judecată ca fiind incapabilă contestă această hotărâre”. Formula propusă este strict conformă redacției art.24 din Codul civil, care prevede că instanța de judecată nu lipsește persoana cu dizabilități mintale de „capacitatea de exercițiu”, ci o „declară incapabilă” și stabilește clar că persoana declarată incapabilă poate contesta anume această decizie a judecării și nu o oarecare alta.

Redacția propusă la art.104 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, anume ultima parte a ei „în celelalte cazuri, persoanele declarate incapabile, prin reprezentanții lor legali; în cazul numirii unui curator, prin aceasta”, contravine legislației în domeniu. Conform art.24 din Codul civil, unicul reprezentant legal al persoanei declarate incapabile este tutorele. De aceea cuvintele prin „reprezentanții lor legali” ar trebui substituite prin cuvintele „prin tutori”. Cuvintele „în cazul numirii unui curator, prin aceasta” se cer a fi, în general, excluse, deoarece curatela se instituie asupra persoanelor limitate în capacitate de exercițiu de instanța de judecată pe motiv că în urma consumului abuziv de alcool sau droguri ele înrăutățesc starea materială a familiei, dar nu pe motiv de incapacitate mintală, care necesită instituirea tutelei și nu a curatelei.

Nu este plasat corect în articolul, titlul și capitolul din Codul de procedură civilă textul cu care se completează art.170 „Restituirea cerii de chemare în judecată”. Acest articol este încadrat în Titlul II – procedura înaintea primei instanțe, deși este evident că textul „cu excepția cazului în care judecarea cauzei se referă la contestarea hotărârii privind declararea incapacității”, nu ține de cererile de chemare în judecările primei instanțe, ci de căile de atac ale hotărârilor judecătorești (Titlul III CPC).

Se cere, de asemenea, reamplasat textul completării propuse la art.306 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Alin. (1) al art.306 stabilește modul de examinare a cererilor de limitare a capacității de exercițiu, dar nu modul de declarare a incapacității, care este prevăzut la alin. (2) al acestui articol, unde se și cere a fi amplasată completarea propusă.

5. Modificările operate în Codul civil decurg din cele anterioare, prin care persoanele declarate incapabile li se acordă dreptul la vot.

În primul rând considerăm nefondată completarea art.24 din Codul civil cu alin. (1¹), deoarece ea ține de procedura civilă și trebuie să se regăsească în codul respectiv. De altfel, o reglementare similară se introduce deja în art.58 din Codul de procedură civilă prin art. XXII al legii în cauză.

Este nereușită și completarea art.24 cu alin. (1²) cu următorul cuprins: „Dreptul de a alege al persoanei declarate incapabile se exercită personal”, deoarece dreptul de a alege este un drept politic și nu unul civil, care ar fi putut fi încadrat în reglementările Codului civil. Mai mult decât atât, acceptarea acestei norme de drept ar crea o situație absolut confuză, deoarece persoana declarată incapabilă de către instanță pe motiv că în urma unei tulburări psihice (boală mintală sau deficiență mintală) nu poate conștientiza sau dirija acțiunile sale, poate să-și exercite personal dreptul la vot, iar drepturile civile și le poate realiza și în continuare numai prin intermediul tutorelui.

Dacă ar fi să urmărim logica autorului proiectului că persoanele declarate de către instanță incapabile trebuie egalate în drepturi cu celelalte, ar fi fost logic să fie abrogat art.222 din Codul civil „Nulitatea actului juridic încheiat de o persoană fără capacitate de exercițiu”, acestora urmînd să le fie acordat dreptul de a încheia de sine stătător acte civile, dar și să le fie impusă obligațiunea de a răspunde penal pentru faptele săvîrșite, abrogînd în acest scop prevederile respective din art.23 din Codul penal.

Comisia juridică, numiri și imunități susține obiecțiile expuse de către Președintele Republicii Moldova Nicolae Timofti și reiterează că majoritatea dintre acestea au fost formulate în Coraportul Comisiei juridice, numiri și imunități, avizul Comisiei drepturile omului și relații interetnice, avizul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului, raportul de expertiză anticorupție al CNA, avizele Procuraturii Generale și Curții Supreme de Justiție, însă nu au fost acceptate de Comisia protecție socială, sănătate și familie.

Reieșind din cele expuse, Comisia juridică, numiri și imunități își menține decizia anterioară privind examinarea și adoptarea proiectului de Lege nr.36 din 05.02.2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în cadrul ședinței în plen a Parlamentului, ținînd cont de obiecțiile formulate în Coraportul Comisiei juridice, numiri și imunități, avizul Comisiei drepturile omului și relații interetnice, avizul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului, raportul de expertiză anticorupție al CNA, avizele Procuraturii Generale și Curții Supreme de Justiție și propune Parlamentului reexaminarea Legii nr.87 din 07 mai 2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Președintele Comisiei

Raisa Apolschii

LEGE

pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 806-XII din 12 decembrie 1991 cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 14, cuvintele „invaliditate gravă” se substituie cu cuvintele „dizabilitate severă”.

2. La articolul 22, cuvintele „de invaliditate” se substituie cu cuvintele „de dizabilitate”, iar cuvintele „pensie de invaliditate” – cu cuvintele „pensie de dizabilitate”.

3. La articolul 28, cuvintele „rămași invalizi” se substituie cu cuvintele „încadrați în grad de dizabilitate”.

Art. II. – Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 241–246, art. 746), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 20 va avea următorul cuprins:

„Articolul 20. Dreptul la pensie sau la alocație socială de stat

Cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor și ulterior reabilitați au dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat. În cazul în care persoana nu îndeplinește condițiile pentru obținerea dreptului la

pensie, aceasta beneficiază de alocație socială de stat, stabilită în conformitate cu Legea privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni.”

2. La articolul 21, cuvîntul „Invalizii” se substituie cu cuvintele „Persoanele cu dizabilități”, iar cuvintele „articole protezo-ortopedice” – cu cuvintele „mijloace ajutătoare tehnice”.

Art. III. – Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 247–251, art. 752), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 1 alineatul (2), cuvîntul „invalide” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”.

2. La articolul 3 litera b), cuvîntul „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”.

3. La articolul 19, cuvîntul „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”, iar cuvîntul „invaliditatea” – cu cuvîntul „dizabilitatea”.

4. Articolul 20 va avea următorul cuprins:

„Articolul 20. Stabilirea dizabilității

Gradele de dizabilitate, cauzele și timpul survenirii dizabilității sînt stabilite de Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale.”

5. Articolul 21:

în denumire, cuvîntul „invalidității” se substituie cu cuvîntul „dizabilității”;

în partea introductivă, cuvîntul „invalidității” se substituie cu cuvîntul „dizabilității”, iar cuvîntul „invalizii” – cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”;

la litera a), cuvintele „invalizi de război” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități de pe urma războiului”, iar cuvîntul „invaliditatea” – cu cuvîntul „dizabilitatea”;

la litera b), cuvîntul „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”, iar cuvîntul „invaliditatea” – cu cuvîntul „dizabilitatea”.

6. La articolul 22, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Mărimea pensiei de dizabilitate se stabilește în următoarele proporții:

a) persoanelor cu dizabilități severe și accentuate de pe urma războiului – 75 procente, cu dizabilități medii – 50 procente din sumele respective ale soldei (câștigului);

b) persoanelor cu dizabilități indicate la art. 21 lit. b) încadrate în grad de dizabilitate severă – 75 procente, dizabilitate accentuată – 55 procente și dizabilitate medie – 30 procente din sumele respective ale soldei (câștigului).”

7. Articolul 23:

litera a) va avea următorul cuprins:

„a) pentru persoanele cu dizabilități severe și accentuate de pe urma războiului din rîndurile soldaților în termen – 504 lei, cu dizabilități medii – 252 lei, pentru persoanele cu dizabilități indicate la art. 21 lit. b) încadrate în grad de dizabilitate severă și accentuată din rîndurile soldaților în termen – 336 lei, iar în grad de dizabilitate medie – 168 lei;”

la litera b), cuvîntul „invalidizii” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”.

8. La articolul 24, cuvîntul „invalidizii” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”.

9. Articolul 28:

în denumire, cuvintele „grupe de invaliditate” se substituie cu cuvintele „gradului de dizabilitate”;

în textul articolului, cuvintele „grupe de invaliditate”, „invalidului de război”, „infirmități de muncă”, „noi grupe de invaliditate” și „invalidității” se substituie, respectiv, cu cuvintele „gradului de dizabilitate”, „persoanei cu dizabilități de pe urma războiului”, „unui accident de muncă”, „noului grad de dizabilitate” și „dizabilității”.

10. Articolul 29:

în denumire, cuvîntul „invalidității” se substituie cu cuvîntul „dizabilității”;

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă persoana cu dizabilități din rândurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă sau din trupele organelor afacerilor interne a depășit termenul de reexaminare în cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau în cadrul structurilor sale teritoriale, plata pensiei acesteia se suspendă, iar în cazul reconfirmării dizabilității, se reia din ziua suspendării, însă cel mult pentru o lună înainte de data reexaminării.”

la alineatul (2), cuvântul „invalidul” se substituie cu cuvântul „persoana cu dizabilități”, sintagma „consiliul de expertiză medicală a vitalității” – cu textul „Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale”, iar cuvântul „invaliditatea” – cu cuvântul „dizabilitatea”.

11. Articolul 31 alineatul (2):

la litera a), cuvântul „invalidi” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”;

la litera b), cuvintele „sînt invalizi” se substituie cu cuvintele „sînt încadrați în grad de dizabilitate”.

12. La articolul 37 alineatul (1) litera a), cuvintele „invalidilor de război” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului”.

13. Articolul 43 va avea următorul cuprins:

„Articolul 43. Modul și termenele de stabilire a dizabilității membrilor de familie

Modul și termenele de stabilire a dizabilității, prevăzute în art. 20 și 29, se extind și asupra membrilor de familie încadrați în grad de dizabilitate.”

14. Articolul 50 alineatul (1):

la litera a), textul „stabilirea invalidității de către consiliul de expertiză medicală a vitalității” se substituie cu textul „stabilirea gradului de dizabilitate de către Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale”;

la litera b) liniuța întâi, cuvintele „atestați drept invalizi” se substituie cu cuvintele „încadrați în grad de dizabilitate”, iar cuvintele „stabilirii invalidității” se substituie cu cuvintele „stabilirii gradului de dizabilitate”.

15. În cuprinsul legii, cuvintele „pensia de invaliditate” se substituie cu cuvintele „pensia de dizabilitate”.

Art. IV. – Legea presei nr. 243-XIII din 26 octombrie 1994 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 2, art. 12), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 4:

alineatul unic devine alineatul (1);

articolul se completează cu alineatele (2) și (3) cu următorul cuprins:

„(2) Publicațiile periodice și agențiile de presă sînt obligate să utilizeze un limbaj accesibil și să prezinte informația furnizată în așa mod încît aceasta să nu lezeze onoarea și demnitatea persoanelor cu dizabilități.

(3) Este inadmisibilă și se contracarează în conformitate cu legislația în vigoare publicarea oricăror materiale și informații care prezintă imaginea persoanelor cu dizabilități în manieră de umilință a demnității și/sau conține un îndemn deschis sau ascuns la discriminare, ură și la alte acțiuni ce ar încălca drepturile acestor persoane.”

2. Legea se completează cu articolul 26¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 26¹. Răspunderea persoanelor cu funcție de răspundere din cadrul publicațiilor periodice și agențiilor de presă

Persoana cu funcție de răspundere din cadrul publicațiilor periodice și agențiilor de presă care se face vinovată de lezarea onoarei, demnității și reputației profesionale a persoanei cu dizabilități se sancționează în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.”

Art. V. – Legea nr. 271-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la protecția civilă (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 20, art. 231), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 13:

la alineatul (2) litera d), cuvintele „survenirii invalidității” se substituie cu cuvintele „încadrării în grad de dizabilitate”;

la alineatul (4), cuvîntul „invalide” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”.

2. La articolul 22, alineatul (8) va avea următorul cuprins:

„(8) În componența formațiunilor Protecției Civile se includ în mod obligatoriu cetățenii Republicii Moldova: bărbați – în vîrstă de la 18 la 60 de ani, femei – în vîrstă de la 18 la 55 de ani. Persoanele cu dizabilități, femeile gravide și cele care au copii sub 8 ani sînt implicate în mod benevol.”

Art. VI. – Legea nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 13, art. 127), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 3, după cuvîntul „religie,” se introduce cuvîntul „dizabilitate.”

2. La articolul 10 alineatul (2), cuvintele „Copiii cu handicap fizic sau mental” se substituie cu cuvintele „Copiii cu dizabilități”.

3. La articolul 11 alineatul (4), cuvintele „a copiilor invalizi și a copiilor cu handicap fizic sau mental” se substituie cu cuvintele „a copiilor cu dizabilități”.

4. Articolul 24 va avea următorul cuprins:

„Articolul 24. Drepturile copiilor cu dizabilități

(1) Statul asigură copiilor cu dizabilități, în egală măsură cu alți copii, dreptul la protecție socială, asistență medicală, reabilitare, educație, muncă, acces la mediul fizic, tehnologiile și sistemele informaționale, de comunicare, precum și la alte utilități și servicii la care are acces publicul larg, pentru a se putea bucura de o viață decentă în condiții care să le faciliteze participarea activă la viața socială.

(2) Statul asigură copiilor cu dizabilități dreptul de a beneficia de prestații și servicii sociale.”

Art. VII. – Legea ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 34, art. 373), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 18 alineatul (1), cuvintele „copii handicapați” se substituie cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

2. La articolul 19 alineatul (3), cuvântul „infirmitate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

3. La articolul 38 alineatul (2), cuvântul „invalidității” se substituie cu cuvântul „dizabilității”.

4. Articolul 56 va avea următorul cuprins:

„Articolul 56. Determinarea incapacității temporare de muncă, dizabilității și capacității de muncă

(1) Determinarea incapacității temporare de muncă se efectuează de către instituțiile medico-sanitare la solicitarea angajatorului, angajatului sau a unei persoane care acționează în interesul angajatului. Instituția medico-sanitară, la solicitarea acestora, prezintă documentele medicale ce confirmă lipsa persoanei de la serviciu pe motiv de boală, asigurând protecția datelor cu caracter personal ale angajaților.

(2) Determinarea dizabilității și capacității de muncă la persoanele adulte și la copiii de pînă la 18 ani se efectuează de către Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, cu structurile sale teritoriale, subordonat Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

(3) Modul de organizare și funcționare a Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, inclusiv modul de determinare a dizabilității și capacității de muncă, se aprobă de Guvern.

(4) Criteriile de determinare a dizabilității și capacității de muncă se aprobă prin ordinul comun al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerului Sănătății și Ministerului Educației, după caz.”

Art. VIII. – Legea nr. 837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 153–156 BIS), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 1 alineatul (2), cuvintele „de invalizi” se substituie cu cuvintele „ale persoanelor cu dizabilități”.

2. La articolul 11 alineatul (1), textul „ – cetățeni cu capacitate de exercițiu deplină” se exclude.

3. La articolul 12, alineatul (4) se abrogă.

4. La articolul 26, alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Asociația obștească are dreptul să procure complexuri patrimoniale necesare desfășurării activității tehnico-științifice, pedagogice, cultural-educative, sportive, de întremare, activității de întreprinzător și altei activități permise de legislație. Asociațiile obștești ale persoanelor cu dizabilități sînt în drept să creeze întreprinderi specializate în scopul utilizării forței de muncă a persoanelor cu dizabilități, în conformitate cu Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. Se consideră întreprinderi specializate ale asociațiilor obștești ale persoanelor cu dizabilități întreprinderile create pentru realizarea scopurilor statutare ale acestor asociații și în care nu mai puțin de 50% din numărul total de salariați sînt persoane cu dizabilități.”

Art. IX. – Legea nr. 1036-XIII din 17 decembrie 1996 cu privire la sistemul penitenciar (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 183–185, art. 654), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 31:

în denumire, cuvintele „survenirii invalidității” se substituie cu cuvintele „încadrării în grad de dizabilitate a”;

la alineatul (2), litera b) va avea următorul cuprins:

„b) dizabilitate a colaboratorului sistemului penitenciar survenită în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de serviciu sau dizabilitate survenită în perioada de cel mult 3 ani de la eliberarea din serviciu ca urmare a unei boli contractate în perioada satisfacerii serviciului. Sumele de asigurare sub formă de drepturi bănești lunare se vor plăti colaboratorului sistemului penitenciar pînă la restabilirea capacității de muncă, dar nu mai mult de 5 ani. După expirarea acestui termen se stabilește pensie de dizabilitate;”.

2. La articolul 36 alineatul (4), cuvîntul „invaliditate” se substituie cu cuvîntul „dizabilitate”.

3. La articolul 37 alineatul (6), cuvîntul „invaliditate” se substituie cu cuvîntul „dizabilitate”.

Art. X. – Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24 aprilie 1997 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 8 februarie 2007), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 33 alineatul (2):

litera b) va avea următorul cuprins:

„b) este persoană cu dizabilități și s-a stabilit că dizabilitatea sa este în legătură cauzală cu avaria de la C.A.E. Cernobîl;”

la litera d), cuvîntul „invalid” se substituie cu cuvintele „persoană cu dizabilități”;

litera e) va avea următorul cuprins:

„e) este persoană cu dizabilități de pe urma războiului, persoană cu dizabilități din copilărie, persoană cu dizabilități severe și accentuate;”.

2. Articolul 35:

la alineatul (1), cuvintele „invalidilor din copilărie” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități din copilărie”;

la alineatul (2) litera a), cuvintele „invalid din copilărie” se substituie cu cuvintele „persoană cu dizabilități din copilărie”.

3. Articolul 103:

la alineatul (1) punctul 10), cuvintele „profilaxia invalidității și reabilitarea invalidilor” se substituie cu cuvintele „profilaxia dizabilității și reabilitarea persoanelor cu dizabilități”;

la alineatul (8), cuvintele „persoane handicapate” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”.

4. La articolul 151 alineatul (2) litera b), cuvintele „invalidilor de gradul I”, „invalidilor de gradul II”, „invalidilor de gradul III” se substituie, respectiv, cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități severe”, „persoanelor cu dizabilități accentuate”, „persoanelor cu dizabilități medii”.

5. Articolul 283 alineatul (1):

la litera h), textul „invalidii de gradul I și II, invalidii din copilărie, invalidii de gradul III” se substituie cu textul „persoanele cu dizabilități severe și accentuate, persoanele cu dizabilități din copilărie, persoanele cu dizabilități medii”;

la litera k), cuvintele „copii invalizi” se substituie cu cuvintele „copii cu dizabilități”, iar cuvântul „dezabilități” – cu cuvântul „dizabilități”.

6. La articolul 343, textul „Sînt scutiți de taxă invalizii posesori” se substituie cu textul „Sînt scutite de taxă persoanele cu dizabilități posesoare”.

Art. XI. – La articolul 13 alineatul (1) din Codul electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 81, art. 667), cu modificările ulterioare, litera b) se abrogă.

Art. XII. – Articolul 16 din Legea nr. 1402-XIII din 16 decembrie 1997 privind sănătatea mentală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 44–46, art. 310), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

la alineatul (2) literele c) și d), cuvântul „invalizilor” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități”;

la alineatul (4) litera b), cuvintele „a invalizilor suferinzi” se substituie cu cuvintele „a persoanelor cu dizabilități suferinde”.

Art. XIII. – La articolul 7 alineatul (1) din Legea nr. 123-XIV din 30 iulie 1998 cu privire la capitalizarea plăților periodice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 85–86, art. 570), cu modificările ulterioare, sintagma „Consiliului de expertiză medicală a vitalității”, în ambele cazuri, se substituie cu sintagma „Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă”.

Art. XIV. – Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 42–44, art. 247), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 1, noțiunea „invaliditate” se exclude.

2. La articolul 2 alineatul (1), textul „pierderea capacității de muncă (datorită vârstei înaintate, invalidității) sau de pierderea susținătorului” se substituie cu textul „dizabilitate, vîrstă sau pierderea întreținătorului”.

3. Articolele 18 și 19 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 18. Constatarea dizabilității și capacității de muncă

Dizabilitatea și capacitatea de muncă, cauzele, gradul și timpul survenirii acestora se constată de către Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale în baza Instrucțiunii privind modul de determinare a dizabilității și capacității de muncă.

Articolul 19. Condițiile de stabilire a pensiei de dizabilitate

Are dreptul la pensie de dizabilitate persoana asigurată căreia, în urma expertizării de către Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale, i s-a stabilit dizabilitate din cauza:

- a) unei afecțiuni generale;
- b) unui accident de muncă;
- c) unei boli profesionale.”

4. Articolul 20:

la alineatul (1), cuvintele „boală obișnuită” se substituie cu cuvintele „afecțiune generală”;

la alineatul (3), cuvintele „boală obișnuită” se substituie cu cuvintele „afecțiune generală”, iar cuvintele „invalidizilor din copilărie” – cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități din copilărie”;

la alineatul (4), cuvintele „boală obișnuită” se substituie cu cuvintele „afecțiune generală”.

5. Articolul 22:

la alineatul (1), textul „C.E.M.V.” se substituie cu textul „Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale”;

la alineatul (2), textul „C.E.M.V.”, în ambele cazuri, se substituie cu textul „Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau a structurilor sale teritoriale”.

6. Articolul 25 alineatul (1):

la litera b), cuvântul „susținătorului” se substituie cu cuvântul „întreținătorului”, iar cuvintele „gradul I sau II de invaliditate” – cu cuvintele „grad sever sau accentuat de dizabilitate”;

la litera c), cuvântul „susținătorului” se substituie cu cuvântul „întreținătorului”.

7. La articolul 26 alineatul (1), cuvântul „susținătorul”, în ambele cazuri, se substituie cu cuvântul „întreținătorul”, iar cuvintele „invaliditate de gradul I”, „invaliditate de gradul II sau III”, „gradul I de invaliditate” se substituie, respectiv, cu cuvintele „dizabilitate severă”, „dizabilitate accentuată sau medie”, „gradul de dizabilitate severă”.

8. Articolul 32:

la alineatul (2), textul „C.E.M.V.” se substituie cu textul „Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale”;

alineatul (4):

la litera b), textul „deciziei C.E.M.V. de încadrare în grad de invaliditate” se substituie cu textul „deciziei de încadrare în grad de dizabilitate a Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau a structurilor sale teritoriale”;

la litera c), cuvântul „susținătorului” se substituie cu cuvântul „întreținătorului”.

9. La articolul 43 alineatul (3), cuvintele „pensia de invaliditate de gradul I și II” se substituie cu cuvintele „pensia de dizabilitate severă și accentuată”.

10. La articolul 50 alineatul (1) litera d), textul „îngrijirea unui invalid de gradul I, a unui copil invalid” se substituie cu textul „îngrijirea unei persoane cu dizabilități severe, a unui copil cu dizabilități”.

11. La articolul 55 alineatul (1), cuvintele „invaliditate de gradul I” se substituie cu cuvintele „dizabilitate severă”.

12. La anexa nr. 3, cuvintele „de gradul I”, „de gradul II”, „de gradul III” se substituie, respectiv, cu cuvintele „severă”, „accentuată” și „medie”.

13. La anexa nr. 5, cuvintele „invalizii de gradul I”, „invalizii de gradul II”, „invalizii de gradul III” se substituie, respectiv, cu cuvintele „persoanele cu dizabilități severe”, „persoanele cu dizabilități accentuate”, „persoanele cu dizabilități medii”, iar cuvintele „pensia de invaliditate de gradul I”, „pensia de invaliditate de gradul II”, „pensia de invaliditate de gradul III” se substituie cu cuvintele „pensia de dizabilitate severă”, „pensia de dizabilitate accentuată” și „pensia de dizabilitate medie”.

14. În cuprinsul legii și în textul anexelor, cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

Art. XV. – Legea nr. 330-XIV din 25 martie 1999 cu privire la cultura fizică și sport (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 83–86, art. 399), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 1, alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) Autoritățile administrației publice asigură condiții pentru practicarea culturii fizice și sportului de către persoanele cu dizabilități în scopul dezvoltării personalității lor și incluziunii sociale a acestora, precum și mijloace care ar permite sportivilor cu dizabilități participarea la competiții naționale și internaționale.”

2. Articolul 15 va avea următorul cuprins:

„Articolul 15. Cultura fizică și sportul pentru persoanele cu dizabilități

(1) Autoritățile administrației publice, asociațiile, cluburile, federațiile naționale de cultură fizică și sport și organizațiile persoanelor cu dizabilități creează pentru persoanele cu dizabilități instituții special amenajate de cultură fizică și asanare, asigură condițiile speciale pentru practicarea exercițiului fizic în instituțiile publice de cultură fizică și asanare, contribuie la participarea persoanelor cu dizabilități la competițiile sportive.

(2) Organizarea activităților de educație fizică și sport în sistemul recuperării continue a persoanelor cu dizabilități, inclusiv a copiilor cu dizabilități, pregătirea cadrelor, asigurarea metodică și asistența medicală, precum și controlul medical sînt puse în sarcina autorităților publice din domeniul învățămîntului, ocrotirii sănătății, protecției sociale, culturii fizice și sportului, precum și a sindicatelor.

(3) Autoritatea centrală de specialitate, în comun cu Comitetul Național Olimpic și Sportiv, asigură pregătirea și participarea sportivilor cu dizabilități la Jocurile Paraolimpice și competițiile internaționale. În scopul finanțării culturii

fizice și sportului practicate de către persoanele cu dizabilități sînt alocate subvenții din bugetul de stat și bugetele unităților administrativ-teritoriale.”

3. La articolul 30 alineatul (10), cuvîntul „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”.

Art. XVI. – Legea nr. 489-XIV din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 1–4, art. 2), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 7 alineatul (3), cuvîntul „invalidității” se substituie cu cuvîntul „dizabilității”.

2. La articolul 23 alineatul (1) litera a), cuvintele „pensiei de invaliditate” se substituie cu cuvintele „pensiei de dizabilitate”.

3. La articolul 39, litera b) va avea următorul cuprins:

„b) pensia de dizabilitate;”.

4. La articolul 41 litera a), cuvintele „boli obișnuite” se substituie cu cuvintele „afecțiuni generale”.

Art. XVII. – Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr. 756-XIV din 24 decembrie 1999 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 31–33, art. 192), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 10 alineatul (3):

litera e) va avea următorul cuprins:

„e) mijloace ajutătoare tehnice (orice produs, instrument, echipament sau sistem tehnic utilizat de către o persoană cu dizabilități, de uz special sau general, care previne, compensează, monitorizează, diminuează sau neutralizează deficiența persoanelor cu dizabilități). Acest drept se referă și la acoperirea cheltuielilor pentru repararea lor.”

litera f) se abrogă.

2. Articolul 16:

la alineatul (3), cuvintele „încadrat în gradele I sau II de invaliditate” se substituie cu cuvintele „cu dizabilități severe sau accentuate”;

la alineatul (5), cuvintele „încadrat în gradul III de invaliditate” se substituie cu cuvintele „cu dizabilități medii”;

la alineatul (8), cuvintele „încadrat în gradul III de invaliditate” se substituie cu cuvintele „cu dizabilități medii”;

la alineatul (11), cuvintele „încadrați în gradul III de invaliditate” se substituie cu cuvintele „cu dizabilități medii”;

3. La articolul 17 alineatul (3) litera e), cuvintele „încadrați în gradul III de invaliditate” se substituie cu cuvintele „cu dizabilități medii”.

4. La articolul 18 alineatul (2) litera a), cuvintele „copiii invalizi” se substituie cu cuvintele „copiii cu dizabilități”.

5. În cuprinsul legii, cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

Art. XVIII. – La articolul 5 alineatul (1) din Legea Fondului republican și a fondurilor locale de susținere socială a populației nr. 827-XIV din 18 februarie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 65–67, art. 460), cu modificările ulterioare, cuvântul „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”.

Art. XIX. – Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20 iulie 2000 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 1 ianuarie 2007), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 316 alineatul (2), cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

2. La articolul 318 alineatul (3), cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

Art. XX. – Codul familiei nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 47–48, art. 210), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 81 alineatul (1), după cuvintele „boală gravă,” se introduc cuvintele „dizabilitate severă sau accentuată.”

2. Articolul 82 alineatul (2):

la litera a), cuvintele „invalid de gradul I, II sau III” se substituie cu cuvintele „persoană cu dizabilitate severă, accentuată sau medie”;

la litera d), cuvintele „copil comun invalid” se substituie cu cuvintele „copil comun cu dizabilități”, iar cuvintele „copil comun invalid de gradul I” – cu cuvintele „copil comun cu dizabilități severe”.

3. La articolul 83 litera c), cuvintele „copilului comun invalid” se substituie cu cuvintele „copilului comun cu dizabilități”, iar cuvintele „a copilului comun invalid de gradul I” – cu cuvintele „a copilului comun cu dizabilități severe”.

Art. XXI. – Articolul 2 din Legea nr. 121-XV din 3 mai 2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 51, art. 280), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

la punctul 1), cuvintele „invalidilor de război” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului”, cuvântul „invaliditate” – cu cuvântul „dizabilitate”, cuvintele „au devenit invalide” se substituie, în ambele cazuri, cu cuvintele „au fost încadrate în grad de dizabilitate”, iar cuvintele „de gradul I”, „de gradul II”, „de gradul III” se substituie, respectiv, cu cuvintele „cu dizabilități severe”, „cu dizabilități accentuate” și „cu dizabilități medii”;

la punctele 3) și 4), cuvintele „invalidilor de război decedați” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului decedate”.

Art. XXII. – Legea nr. 140-XV din 10 mai 2001 privind Inspectoratul de Stat al Muncii (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 68–71, art. 505), cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La articolul 11³, alineatul (1) se completează cu literele k), l) și m) cu următorul cuprins:

„k) adaptarea rezonabilă a locului de muncă pentru persoanele cu dizabilități;

l) crearea sau rezervarea locurilor de muncă și ocuparea/angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități în conformitate cu prevederile legislației în vigoare;

m) prezentarea în adresa agențiilor teritoriale de ocupare a forței de muncă, de către angajatori, a rapoartelor despre locurile create și/sau rezervate în cadrul instituțiilor sale pentru persoanele cu dizabilități, precum și despre ocuparea acestor locuri de către persoanele cu dizabilități, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.”

2. La articolul 13 alineatul (2), litera c) se completează în final cu cuvintele „, inclusiv cei cu dizabilități”.

Art. XXIII. – Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72–74, art. 195), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 67 alineatul (4), cuvintele „persoanelor recunoscute ca invalizi de gradele I și II” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități severe și accentuate”.

2. În cuprinsul codului, cuvintele „handicapului fizic sau psihic” se substituie cu cuvântul „dizabilității”.

Art. XXIV. – La articolul 41 alineatul (2) din Legea nr. 1104-XV din 6 iunie 2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 209–211, art. 683), cu modificările ulterioare, litera b) va avea următorul cuprins:

„b) în cazul încadrării în grad de dizabilitate în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în decursul unui an de la eliberare din organele Centrului a persoanei asigurate:

- în cuantum de 7,5 salarii medii lunare – persoanei cu dizabilități severe;
- în cuantum de 5 salarii medii lunare – persoanei cu dizabilități accentuate;
- în cuantum de 2,5 salarii medii lunare – persoanei cu dizabilități medii;”.

Art. XXV. – Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82–86, art. 661), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 1418 alineatul (3), cuvintele „pensia de invaliditate” se substituie cu cuvintele „pensia de dizabilitate”.

2. La articolul 1419 alineatul (2), litera d) va avea următorul cuprins:

„d) persoanelor cu dizabilități;”.

3. La articolul 1459 alineatul (1) litera a), cuvîntul „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”.

Art. XXVI. – Legea nr. 1593-XV din 26 decembrie 2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 18–19, art. 57), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Anexa nr. 2 punctul 1:

la literele a) și b), cuvintele „severe, accentuate ori medii” se exclud;

la litera d), cuvintele „severe, accentuate sau medii” se exclud.

2. La anexa nr. 3 punctul 27, cuvintele „severe, accentuate sau medii” se exclud.

Art. XXVII. – La articolul 3 alineatul (1) din Legea nr. 81-XV din 28 februarie 2003 privind cantinele de ajutor social (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 67–69, art. 283), cu modificările ulterioare, litera b) va avea următorul cuprins:

„b) persoanele cu dizabilități;”.

Art. XXVIII. – Legea nr. 102-XV din 13 martie 2003 privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 70–72, art. 312), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 2 litera a), cuvintele „pensiei de invaliditate” se substituie cu cuvintele „pensiei de dizabilitate”, iar sintagma „Consiliului de expertiză medicală a vitalității” se substituie cu textul „Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurilor sale teritoriale”.

2. Articolul 5 punctul 5):

la litera b), textul „invalid de gradul I, a unui copil invalid (în vîrstă de pînă la 16 ani)” se substituie cu textul „persoană cu dizabilități severe, a unui copil cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani”;

la litera d), sintagma „Consiliului de expertiză medicală a vitalității” se substituie cu textul „Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurilor sale teritoriale”;

la litera e), după cuvintele „reabilitare socială” se introduc cuvintele „, medicală sau profesională”.

3. La articolul 22 alineatul (2) litera b), cuvintele „persoanelor cu handicap” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități”.

4. Articolul 23:

la alineatul (2), cuvântul „invalidi” se substituie cu cuvintele „cu dizabilități”;

alineatul (7) va avea următorul cuprins:

„(7) Procedura de stimulare a angajatorilor pentru încadrarea absolvenților instituțiilor de învățământ se stabilește de Guvern.”

5. La articolul 26 alineatul (3), cuvintele „persoanele invalide” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”.

6. Articolul 34 alineatul (1):

la litera a), cuvintele „invaliditate de gradul I sau II” se substituie cu cuvintele „încadrare în grad de dizabilitate severă sau accentuată”;

la litera c), textul „invalid de gradul I sau a unui copil invalid (în vîrstă de pînă la 16 ani)” se substituie cu textul „persoană cu dizabilități severe sau a unui copil cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani”.

Art. XXIX. – La articolul 358 alineatul (1) punctul 7) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

Art. XXX. – Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154-XV din 28 martie 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 159–162, art. 648), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 8 alineatul (1), cuvântul „handicap” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

2. La articolul 31 alineatul (2) litera e), cuvintele „a invalizilor” se substituie cu cuvintele „a persoanelor cu dizabilități”.

3. La articolul 62, litera f) va avea următorul cuprins:

„f) persoanele cu dizabilități;”.

4. La articolul 76 litera m), cuvintele „a gradului de invaliditate” se substituie cu cuvintele „a gradului de dizabilitate”.

5. La articolul 77 litera e), cuvintele „a copilului invalid” se substituie cu cuvintele „a copilului cu dizabilități”.

6. La articolul 85 alineatul (2), cuvintele „gradului de invaliditate” se substituie cu cuvintele „gradului de dizabilitate”, iar cuvintele „a copilului invalid” – cu cuvintele „a copilului cu dizabilități”.

7. La articolul 96 alineatul (4), textul „Pentru invalizii de gradul I și II” se substituie cu textul „Pentru persoanele cu dizabilități severe și accentuate”.

8. La articolul 97 alineatul (1), cuvintele „copii invalizi” se substituie cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

9. La articolul 100 alineatul (4), cuvintele „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”.

10. La articolul 103 alineatul (6), textul „Invalizii de gradul I și II” se substituie cu textul „Persoanele cu dizabilități severe și accentuate”, iar cuvintele „copii invalizi” – cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

11. La articolul 105 alineatul (2), textul „Invalizii de gradul I și II” se substituie cu textul „Persoanele cu dizabilități severe și accentuate”, iar cuvintele „copii invalizi” – cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

12. La articolul 108 alineatul (4), cuvintele „copil invalid” se substituie cu cuvintele „copil cu dizabilități”.

13. La articolul 110 alineatul (4), textul „Invalizii de gradul I și II” se substituie cu textul „Persoanele cu dizabilități severe și accentuate”, iar cuvintele „copii invalizi” – cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

14. La articolul 111 alineatul (4), textul „Invalizii de gradul I și II” se substituie cu textul „Persoanele cu dizabilități severe și accentuate”, iar cuvintele „copii invalizi” se substituie cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

15. La articolul 116 alineatul (4), cuvintele „copil invalid” se substituie cu cuvintele „copil cu dizabilități”.

16. La articolul 120 alineatul (2), cuvintele „copil invalid” se substituie cu cuvintele „copil cu dizabilități”.

17. Articolul 121:

la alineatul (1), cuvântul „nevăzători” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități de vedere severe”;

la alineatul (4), cuvintele „copil invalid” se substituie cu cuvintele „copil cu dizabilități”.

18. La articolul 128 alineatul (2), cuvântul „handicap” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

19. Articolul 183 alineatul (2):

la litera a), cuvintele „un invalid” se substituie cu cuvintele „o persoană cu dizabilități”;

la litera f), cuvintele „invalidizii de război” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități de pe urma războiului”;

la litera j), cuvântul „invalidizii” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”, iar cuvântul „invalidități” – cu cuvântul „dizabilități”.

20. La articolul 249 alineatul (2), textul „Invalidizii de gradul I și II” se substituie cu textul „Persoanele cu dizabilități severe și accentuate”, iar cuvintele „copii invalizi” – cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

21. La articolul 318 alineatul (2), textul „Invalidizii de gradul I și II” se substituie cu textul „Persoanele cu dizabilități severe și accentuate”, iar cuvintele „copii invalizi” se substituie cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

Art. XXXI. – Legea nr. 190-XV din 8 mai 2003 cu privire la veterani (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 84–86, art. 392), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 8:

la alineatul (1), cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”;

alineatul (2):

partea introductivă va avea următorul cuprins:

„Sînt recunoscuți drept persoane cu dizabilități de pe urma războiului:”

la literele a) și b), cuvintele „au devenit invalizi” se substituie cu cuvintele „au fost încadrați în grad de dizabilitate”;

la litera c), cuvintele „au devenit invalide” se substituie cu cuvintele „au fost încadrate în grad de dizabilitate”;

la litera d), cuvintele „au devenit invalizi” se substituie cu cuvintele „au fost încadrați în grad de dizabilitate”;

la litera e), cuvintele „au devenit invalizi” se substituie cu cuvintele „au fost încadrate în grad de dizabilitate”.

2. La articolul 10, cuvintele „au devenit invalizi” se substituie cu cuvintele „au fost încadrați în grad de dizabilitate”.

3. La articolul 11, cuvintele „au devenit invalizi” se substituie cu cuvintele „au fost încadrate în grad de dizabilitate”.

4. La articolul 14 alineatul (7), cuvintele „invalizi neangajați” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități neangajate.”.

5. Articolul 15:

alineatul (1):

la litera c), cuvintele „un invalid de gradul I” se substituie cu cuvintele „o persoană cu dizabilități severe”;

la litera w), cuvintele „ceilalți invalizi de război” se substituie cu cuvintele „celelalte persoane cu dizabilități de pe urma războiului”;

la alineatul (2), cuvintele „au devenit invalizi” se substituie cu cuvintele „au fost încadrați în grad de dizabilitate”;

la alineatul (8), cuvintele „invalizi neangajați” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități neangajate.”.

6. La articolul 16 alineatul (5), cuvintele „invalizi neangajați” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități neangajate.”.

7. La articolul 18 alineatul (2), cuvintele „invalizilor de război decedați” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului decedate”.

8. În cuprinsul legii, cuvintele „invalizi de război” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități de pe urma războiului”.

Art. XXXII. – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 130–134, art. 415), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 58, alineatul (2)¹) se completează în final cu textul: „Această prevedere nu se aplică în cazul în care persoana declarată de judecată ca fiind incapabilă contestă această hotărîre.”

2. La articolul 85 alineatul (1) litera k), cuvîntul „invalizilor”, în ambele cazuri, se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități”.

3. La articolul 104 alineatul (1), litera e) va avea următorul cuprins:

„e) în procedură specială, de declarare a incapacității sau de contestare a hotărîrii respective, persoana în privința căreia este intentată procedura de declarare a incapacității sau persoana care contestă o astfel de hotărîre, sau reprezentantul acestora; în celelalte cazuri, persoanele declarate incapabile, prin tutori;”.

4. La articolul 133 litera a), cuvintele „handicapului lor fizic sau mental” se substituie cu cuvîntul „dizabilității”.

5. La articolul 136 alineatul (1), cuvîntul „invaliditate” se substituie cu cuvîntul „dizabilitate”.

6. Articolul 219:

în denumire, cuvintele „handicap fizic” se substituie cu cuvîntul „dizabilități”;

în textul articolului, cuvintele „mut sau surd” se substituie cu cuvintele „cu deficiențe de auz sau de vorbire”.

7. La articolul 260 alineatul (1), litera b) se completează în final cu textul „, cu excepția cazului în care judecarea cauzei se referă la contestarea hotărîrii privind declararea incapacității”.

8. La articolul 267, litera b) se completează în final cu textul „, cu excepția cazului în care cererea se referă la contestarea hotărîrii privind declararea incapacității”.

9. La articolul 306 alineatul (1), textul „în prezența acesteia dacă sănătatea îi permite, a” se substituie cu textul „în prezența obligatorie a acesteia, excepție de la această obligativitate constituie starea de sănătate nesatisfăcătoare certificată de către instituțiile medicale abilitate, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, precum și în prezența”.

10. La articolul 308 alineatul (2), după cuvintele „la cererea” se introduc cuvintele „persoanei declarate incapabile, a”.

11. La articolul 369 alineatul (1), litera d) se completează în final cu textul „, cu excepția cazului în care cererea depusă de persoana incapabilă se referă la contestarea hotărîrii privind declararea incapacității”.

Art. XXXIII. – Codul transportului feroviar nr. 309-XV din 17 iulie 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 226–228, art. 892), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 20 alineatul (5), cuvintele „unei infirmități de muncă” se substituie cu cuvintele „unui accident de muncă”, iar cuvintele „în calitate de invalizi ca urmare a infirmității de muncă” – cu cuvintele „din cauza dizabilității ca urmare a accidentului de muncă”.

2. Articolul 106 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Calea ferată trebuie să adapteze cel puțin un vagon și stațiile principale de tren pentru a permite accesul persoanelor cu dizabilități care utilizează fotoliul rulant și să marcheze prin pavaj tactil contrastant căile spre peronoanele de îmbarcare, ghișee sau alte utilități.”

3. La articolul 109, după cuvintele „și veridice” se introduce textul „, inclusiv prin montarea panourilor de afișaj corespunzătoare nevoilor persoanelor cu dizabilități vizuale și auditive”.

Art. XXXIV. – Legea asistenței sociale nr. 547-XV din 25 decembrie 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 42–44, art. 249), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 1, la noțiunea „risc social”, cuvântul „disabilitate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

2. La articolul 7 litera i), cuvântul „disabilități” se substituie cu cuvântul „dizabilități”.

3. La articolul 15, alineatul (1) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) asistentul personal.”

Art. XXXV. – Articolul 19 din Legea nr. 289-XV din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 168–170, art. 773), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

la alineatul (1), textul „16 ani” se substituie cu textul „18 ani, dacă copilul cu dizabilități nu își exercită dreptul la muncă,”;

la alineatul (1¹) textul „16 ani”, în ambele cazuri, se substituie cu textul „18 ani, dacă nu își exercită dreptul la muncă,”.

Art. XXXVI. – Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214–220, art. 704), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 89 punctul 1) litera h), cuvintele „invalidi” și „invalidizilor” se substituie, respectiv, cu cuvintele „persoanele cu dizabilități” și „persoanelor cu dizabilități”.

2. La articolul 190 alineatul (12), cuvintele „condamnatului i s-a stabilit gradul I sau II de invaliditate” se substituie cu cuvintele „condamnatul a fost încadrat în grad de dizabilitate severă sau accentuată”.

3. La articolul 212 alineatul (2), cuvintele „Condamnații invalidi de gradul I și II” se substituie cu cuvintele „Condamnații cu dizabilități severe și accentuate”.

4. La articolul 217 alineatul (3), cuvintele „copii invalizi” se substituie cu cuvintele „copii cu dizabilități”.

5. La articolul 228 alineatul (2), cuvintele „invalizilor de gradul I și II” se substituie cu cuvintele „condamnaților cu dizabilități severe și accentuate”.

6. La articolul 234 alineatul (4), cuvintele „condamnații invalizi de gradul I și II” se substituie cu cuvintele „condamnații cu dizabilități severe și accentuate”.

7. La articolul 239 alineatul (1), cuvintele „condamnații invalizi” se substituie cu cuvintele „condamnații cu dizabilități”.

8. La articolul 240 alineatul (2), cuvintele „invalizii de gradul I” se substituie cu cuvintele „condamnații cu dizabilități severe”.

9. La articolul 282 alineatul (4), cuvintele „Condamnații invalizi de gradul I sau II” se substituie cu cuvintele „Condamnații cu dizabilități severe sau accentuate”, iar cuvântul „invalizi” se substituie cu cuvintele „persoane cu dizabilități”.

Art. XXXVII. – La articolul 13 alineatul (6) din Legea nr. 162-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 129–131, art. 618), cu modificările ulterioare, cuvântul „invalidități” se substituie cu cuvintele „încadrării în grad de dizabilitate”.

Art. XXXVIII. – Codul audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260-XVI din 27 iulie 2006 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 131–133, art. 679), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 13 alineatul (4), textul „deficiențe de auz (surde)” se substituie cu cuvintele „dizabilități auditive”.

2. La articolul 38, alineatul (2) se completează cu litera m) cu următorul cuprins:

„m) neasigurarea accesului persoanelor cu dizabilități auditive la emisiunile televizate de importanță majoră și de actualități, garantat prin interpretarea acestora în limbajul mimico-gestual, din contul radiodifuzorului, cel puțin 20 de minute din timpul zilnic de emisii ale serviciului de programe.”

Art. XXXIX. – La articolul 3 din Legea nr. 352-XVI din 24 noiembrie 2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova

(Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 14–17, art. 40), cu modificările ulterioare, la noțiunea „turism social”, cuvântul „handicap” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

Art. XL. – La articolul 29 alineatul (1) litera r) din Legea nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 32–35, art. 116), cu modificările ulterioare, cuvântul „invalizii” se substituie cu cuvintele „persoanele cu dizabilități”.

Art. XLI. – Legea nr. 170-XVI din 19 iulie 2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 171–174, art. 667), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 50:

la alineatul (1) litera b) liniuța a cincea, textul „copil invalid în vîrstă de pînă la 16 ani” se substituie cu textul „copil cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani”;

la alineatul (5), textul „copil invalid în vîrstă de pînă la 16 ani” se substituie cu textul „copil cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani”.

2. Articolul 55:

alineatul (5):

în partea introductivă, cuvintele „de invaliditate survenită” se substituie cu cuvintele „de încadrare în grad de dizabilitate”;

literele a), b) și c) vor avea următorul cuprins:

- „a) de 100% pentru persoanele cu dizabilități severe;
- b) de 80% pentru persoanele cu dizabilități accentuate;
- c) de 60% pentru persoanele cu dizabilități medii.”

la alineatul (6), cuvintele „pensia de invaliditate” se substituie cu cuvintele „pensia de dizabilitate”.

3. La articolul 59 alineatul (2), cuvântul „handicap” se substituie cu cuvântul „dizabilități”.

4. La articolul 60 alineatul (5), cuvântul „handicap” se substituie cu cuvântul „dizabilități”.

Art. XLII. – Legea nr. 133-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la ajutorul social (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 179, art. 625), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 5 alineatul (1):

la litera b), cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”;

litera e) va avea următorul cuprins:

„e) îngrijesc un membru/membri ai familiei care necesită îngrijire din partea unei terțe persoane conform concluziei consiliului medical consultativ al instituției medico-sanitare publice;”.

2. Articolul 7 alineatul (2):

la litera d), cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”;

la litera e), cuvintele „copil invalid” se substituie cu cuvintele „copil cu dizabilități”;

la litera f), cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

3. La articolul 18 alineatul (1) litera a), cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”.

Art. XLIII. – Articolul 36 din Legea nr. 134-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 120–121, art. 470), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) În caz de încadrare în grad de dizabilitate în legătură cu exercițiul funcției, colaboratorului Serviciului i se plătește o compensație lunară, raportată la salariul lunar conform ultimei funcții deținute, în următoarele proporții:

- a) de 100% pentru persoanele cu dizabilități severe;
- b) de 80% pentru persoanele cu dizabilități accentuate;
- c) de 60% pentru persoanele cu dizabilități medii.”

la alineatul (6), cuvintele „Pensia de invaliditate” se substituie cu cuvintele „Pensia de dizabilitate”.

Art. XLIV. – Legea securității și sănătății în muncă nr. 186-XVI din 10 iulie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 143–144, art. 587), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 10 alineatul (3):

la litera d), textul „adaptarea muncii în funcție de persoană, în special în ceea ce privește proiectarea locurilor de muncă” se substituie cu textul „adaptarea locului de muncă în funcție de necesitățile persoanei, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, în special în ceea ce privește adaptarea rezonabilă a locului de muncă”;

litera h) se completează în final cu textul „, cu excepția cazurilor când acestea se referă la persoanele cu dizabilități”;

alineatul se completează cu literele j), k) și l) cu următorul cuprins:

„j) furnizarea de noi tehnologii și dispozitive de asistență, de instrumente și echipamente care să permită persoanelor cu dizabilități menținerea locului de muncă;

k) crearea și menținerea unor condiții igienice pentru viață și muncă;

l) propagarea odihnei active în rîndul salariaților.”

2. La articolul 18 alineatul (1), cuvintele „s-a stabilit gradul de reducere a capacității de muncă” se substituie cu cuvintele „s-a evaluat procentul capacității de muncă păstrată”.

Art. XLV. – Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3–6, art. 15), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 37 alineatul (7), cuvintele „persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități severe și accentuate”.

2. La articolul 38 alineatul (6), cuvintele „persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II” se substituie cu cuvintele „persoanelor cu dizabilități severe și accentuate”.

3. La articolul 43 alineatul (1), litera g) se completează în final cu cuvintele „din cauza bolii, dizabilității ori altui factor”.

4. Codul se completează cu articolul 56¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 56¹. Încălcarea legislației privind încadrarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități

(1) Eschivarea sau refuzul de a încheia contract de muncă cu o persoană cu dizabilități care dispune de recomandări privind plasarea în câmpul muncii din partea instituției abilitate prin legislație

se sancționează cu amendă de la 300 la 350 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

(2) Eschivarea sau refuzul persoanelor juridice de a repartiza locurile de muncă disponibile sau de a crea locuri noi de muncă pentru plasarea în câmpul muncii a persoanelor care și-au pierdut parțial capacitatea de muncă în urma unui accident de muncă sau au căpătat o boală profesională, la angajatorul respectiv, în urma cărui fapt au fost recunoscute ca persoane cu dizabilități,

se sancționează cu amendă de la 400 la 500 de unități convenționale.

(3) Eschivarea sau refuzul persoanelor juridice care, conform statelor de personal, au 20 de salariați și mai mult de a rezerva locuri de muncă și de a angaja în câmpul muncii persoane cu dizabilități, în proporție de cel puțin 5 la sută din numărul total al salariaților, pe parcursul unui an financiar,

se sancționează cu amendă de la 400 la 500 de unități convenționale.

(4) Necomunicarea agenției teritoriale pentru ocuparea forței de muncă de către angajatori, în termenul stabilit de legislație, a informației privind locurile de muncă rezervate pentru angajarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități, precum și a informației privind angajările persoanelor cu dizabilități efectuate la locurile de muncă rezervate,

se sancționează cu amendă de la 300 la 350 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

(5) Neîndeplinirea și nerespectarea normativelor în vigoare privind integrarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități prin amenajarea și adaptarea rezonabilă a locurilor de muncă pentru a asigura accesul și folosirea acestora de către persoanele cu dizabilități

se sancționează cu amendă de la 400 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.”

5. În dispoziția articolului 71¹, după cuvintele „asistență medicală” se introduc cuvintele „, , reabilitare medicală”.

6. La articolul 177, alineatul (2) se completează cu litera i¹) cu următorul cuprins:

„i¹) neasigurarea amenajării adecvate, conform normativelor în vigoare, a clădirilor, instalațiilor și încăperilor, inclusiv a celor de locuit, pentru a asigura accesul și folosirea lor de către persoanele cu dizabilități;”.

7. Codul se completează cu articolul 221¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 221¹. Încălcarea legislației privind asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la mijloacele de transport în comun

(1) Neîndeplinirea și nerespectarea normativelor în vigoare de amenajare și de adaptare a mijloacelor de transport în comun auto, electric urban, aerian, naval și feroviar pentru a asigura accesul și folosirea acestora de către persoanele cu dizabilități

se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 350 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere și cu amendă de la 350 la 400 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

(2) Neasigurarea de către persoanele juridice de drept public sau de drept privat, precum și de către persoanele cu funcție de răspundere din cadrul autorităților publice, a adaptării, rezervării și semnalizării prin semnul internațional a cel puțin 4% din numărul total al locurilor de parcare, dar nu mai puțin de 2 locuri, pentru parcare gratuită a mijloacelor de transport pentru persoane cu dizabilități locomotorii în spațiile de parcare de pe lângă clădirile de utilitate publică, precum și în cele organizate,

se sancționează cu amendă de la 250 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere și cu amendă de la 300 la 350 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.”

8. Articolul 227 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Nerespectarea normativelor în vigoare de construcție, de reparație și de reconstrucție a drumurilor, stațiilor, pasajelor și a comunicațiilor situate în zona drumului, a mijloacelor de dirijare a circulației rutiere, a pistelor pentru pietoni și a punților de trecere sau a căilor de acces la drumurile publice pentru a asigura accesul și folosirea lor de către persoanele cu dizabilități

se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 350 la 400 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.”

9. Codul se completează cu articolul 312¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 312¹. Neasigurarea persoanelor cu dizabilități auditive
cu un interpret mimico-gestual de către autoritățile publice

Neasigurarea comunicării între autorități și persoanele cu dizabilități auditive, după necesitate, cu serviciile acordate de către un interpret mimico-gestual

se sancționează cu amendă de la 100 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.”

10. La articolul 407 alineatul (1), după cifrele „207” se introduc cifrele „, 221¹”.

Art. XLVI. – Articolul 61 din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 42–47, art. 145) se modifică după cum urmează:

la alineatul (6):

în partea introductivă, cuvântul „invaliditate” se substituie cu cuvântul „dizabilitate”;

literele a), b) și c) vor avea următorul cuprins:

„a) de 100% – pentru gradul de dizabilitate severă;
b) de 80% – pentru gradul de dizabilitate accentuată;
c) de 60% – pentru gradul de dizabilitate medie.”

la alineatul (7), cuvintele „pensia de invaliditate” se substituie cu cuvintele „pensia de dizabilitate”.

Art. XLVII. – (1) Prezenta lege intră în vigoare de la data publicării, cu excepția articolului XLV punctele 7 și 8, care vor fi puse în aplicare la expirarea a 6 luni de la data publicării.

(2) Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță cu aceasta.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

ЗАКОН

о внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты

Парламент принимает настоящий органический закон.

Ст. I. – В Закон о войсках карабинеров (внутренних войсках) Министерства внутренних дел № 806-XII от 12 декабря 1991 года, с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В статье 14 слова «тяжелой инвалидности» заменить словами «тяжелого ограничения возможностей».

2. В статье 22 слова «инвалидности, которая наступила» заменить словами «ограничения возможностей, которое наступило», а слова «пенсия по инвалидности.» – словами «пенсия по ограничению возможностей.».

3. В статье 28 слова «ставшим инвалидами военнослужащим войск карабинеров» заменить словами «военнослужащим войск карабинеров с установленной степенью ограничения возможностей».

Ст. II. – В Закон о реабилитации жертв политических репрессий № 1225-XII от 8 декабря 1992 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2010 г., № 241–246, ст. 746), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. Статью 20 изложить в следующей редакции:

«Статья 20. Право на пенсию или государственное социальное пособие

Граждане Республики Молдова, репрессированные и впоследствии реабилитированные, имеют право на пенсию согласно Закону о пенсиях го-

сударственного социального страхования. В случае, когда лицо не соответствует условиям для получения права на пенсию, оно получает государственное социальное пособие, установленное в соответствии с Законом о государственных социальных пособиях некоторым категориям граждан.».

2. В статье 21 слово «Инвалиды» заменить словами «Лица с ограниченными возможностями», а слова «протезно-ортопедическими изделиями;» заменить словами «техническими вспомогательными средствами;».

Ст. III. – В Закон о пенсионном обеспечении военнослужащих и лиц начальствующего и рядового состава органов внутренних дел № 1544-XII от 23 июня 1993 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2010 г., № 247–251, ст. 752), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (2) статьи 1 слова «, ставшие инвалидами» заменить словами «, получившие ограничение возможностей».

2. В пункте b) статьи 3 слова «ставшие инвалидами» заменить словами «получившие ограничение возможностей».

3. В статье 19 слова «ставшим инвалидами,» заменить словами «получившим ограничение возможностей,», а слова «инвалидность наступила» – словами «ограничение возможностей наступило».

4. Статью 20 изложить в следующей редакции:

«Статья 20. Установление ограничения возможностей

Степень ограничения возможностей, а также причины и время наступления ограничения возможностей устанавливаются Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами.».

5. В статье 21:

в наименовании статьи слово «инвалидности» заменить словами «ограничения возможностей»;

во вводной части слово «инвалидности» заменить словами «ограничения возможностей», а слово «инвалиды» – словами «лица с ограниченными возможностями»;

в пункте а) слова «инвалиды войны →» заменить словами «лица с ограниченными возможностями вследствие войны →», а слово «инвалидности» – словами «ограничения возможностей»;

в пункте б) слово «инвалиды →» заменить словами «лица с ограниченными возможностями →», а слово «инвалидности» – словами «ограничения возможностей».

6. Часть (1) статьи 22 изложить в следующей редакции:

«(1) Пенсия по ограничению возможностей назначается в следующих размерах:

а) лицам с тяжелым и выраженным ограничением возможностей вследствие войны – 75 процентов, со средним ограничением – 50 процентов соответствующих сумм денежного довольствия (заработка);

б) указанным в пункте б) статьи 21 лицам с тяжелым ограничением возможностей – 75 процентов, с выраженным ограничением – 55 процентов, со средним ограничением – 30 процентов соответствующих сумм денежного довольствия (заработка).».

7. В статье 23:

пункт а) изложить в следующей редакции:

а) лицам с тяжелым и выраженным ограничением возможностей вследствие войны из числа солдат срочной службы – 504 лея, со средним ограничением – 252 лея, указанным в пункте б) статьи 21 лицам с тяжелым и выраженным ограничением возможностей из числа солдат срочной службы – 336 леев, со средним ограничением – 168 леев;»;

в пункте б) слово «инвалидам» заменить словами «лицам с ограниченными возможностями».

8. В статье 24 слово «инвалидов» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями».

9. В статье 28:

в наименовании статьи слова «группы инвалидности» заменить словами «степени ограничения возможностей»;

в содержании статьи слова «группы инвалидности», «инвалида войны», «трудовым увечьем» и «группе инвалидности» заменить соответственно сло-

вами «степени ограничения возможностей», «лица с ограниченными возможностями вследствие войны», «производственной травмой» и «степени ограничения возможностей».

10. В статье 29:

в наименовании статьи слово «инвалидности» заменить словами «ограничении возможностей»;

часть (1) изложить в следующей редакции:

«(1) Если лицо с ограниченными возможностями из числа военнослужащих, лиц начальствующего и рядового состава органов внутренних дел пропустило срок переосвидетельствования Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами, выплата ему пенсии приостанавливается и возобновляется в случае нового подтверждения ограничения возможностей, со дня приостановления, но не более чем за один месяц до дня переосвидетельствования.»;

в части (2) слово «инвалидом» заменить в обоих случаях словами «лицом с ограниченными возможностями», а слова «консилиум врачебной экспертизы жизнеспособности признает его инвалидом» – словами «Национальный консилиум установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальные структуры подтверждают его ограничение возможностей».

11. В части (2) статьи 31:

в пункте а) слова «стали инвалидами» заменить словами «получили ограничение возможностей»;

в пункте б) слово «являются инвалидами,» заменить словами «им установлена степень ограничения возможностей,».

12. В пункте а) части (1) статьи 37 слова «инвалидов войны» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями вследствие войны».

13. Статью 43 изложить в следующей редакции:

«Статья 43. Порядок и сроки установления ограничения возможностей членов семьи

Порядок и сроки установления ограничения возможностей, предусмотренные в статьях 20 и 29, распространяются на членов семьи с установленной степенью ограничения возможностей.».

14. В части (1) статьи 50:

в пункте а) слова «установление инвалидности консилиумом врачебной экспертизы жизнеспособности» заменить словами «установление степени ограничения возможностей Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами»;

в подпункте первом пункта б) слова «признанным инвалидами» заменить словами «которым установлена степень ограничения возможностей», а слова «установления инвалидности;» – словами «установления степени ограничения возможностей;».

15. По всему тексту закона слова «пенсия по инвалидности» заменить словами «пенсия по ограничению возможностей» в соответствующих числе и падеже.

Ст. IV. – В Закон о печати № 243-XIII от 26 октября 1994 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1995 г., № 2, ст. 12), с последующими изменениями, внести следующие изменение и дополнения:

1. В статье 4:

единую часть считать частью (1);

дополнить статью частями (2) и (3) следующего содержания:

«(2) Периодические издания и агентства печати обязаны использовать доступные языковые средства и представлять передаваемую информацию таким образом, чтобы не ущемлялись честь и достоинство лиц с ограниченными возможностями.

(3) Не допускается и пресекается в соответствии с действующим законодательством публикация любых материалов и информации, представляющих лиц с ограниченными возможностями в унижающем их достоинство виде и/или содержащих явный или скрытый призыв к дискриминации, ненависти и другим действиям, нарушающим права этих лиц.».

2. Дополнить закон статьей 26¹ следующего содержания:

«Статья 26¹. Ответственность должностных лиц периодических изданий и агентств печати

Должностное лицо периодических изданий и агентств печати, виновное в ущемлении чести, достоинства и деловой репутации лица с ограниченными

возможностями, наказывается в соответствии с действующим законодательством.»).

Ст. V. – В Закон о гражданской защите № 271-XIII от 9 ноября 1994 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1994 г., № 20, ст. 231), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В статье 13:

в пункте d) части (2) слова «наступления инвалидности» заменить словами «установления степени ограничения возможностей»;

в части (4) слова «стали инвалидами» заменить словами «ограничение возможностей».

2. Часть (8) статьи 22 изложить в следующей редакции:

«(8) В состав формирований Гражданской защиты зачисляются в обязательном порядке граждане Республики Молдова в возрасте: мужчины – от 18 до 60 лет, женщины – от 18 до 55 лет. Лица с ограниченными возможностями, беременные женщины и женщины, имеющие детей до 8-летнего возраста, зачисляются на добровольной основе.».

Ст. VI. – В Закон о правах ребенка № 338-XIII от 15 декабря 1994 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1995 г., № 13, ст. 127), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнение:

1. Статью 3 после слова «религии,» дополнить словами «ограничения возможностей,».

2. В части (2) статьи 10 слова «Дети с физическими, умственными и психическими отклонениями» заменить словами «Дети с ограниченными возможностями».

3. В части (4) статьи 11 слова «детей-инвалидов и детей с физическими, умственными и психическими отклонениями» заменить словами «детей с ограниченными возможностями».

4. Статью 24 изложить в следующей редакции:

«Статья 24. Права детей с ограниченными возможностями

(1) Государство обеспечивает детям с ограниченными возможностями равное с другими детьми право на социальную защиту, медицинскую по-

мощь, реабилитационную помощь, образование, труд, доступ к физической среде, информационным и коммуникационным технологиям и системам, другим общественно-полезным объектам и услугам, к которым имеет доступ широкая общественность, с тем, чтобы они могли вести достойную жизнь в условиях, содействующих их активному участию в жизни общества.

(2) Государство обеспечивает детям с ограниченными возможностями право на социальные выплаты и услуги.».

Ст. VII. – В Закон об охране здоровья № 411-XIII от 28 марта 1995 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1995 г., № 34, ст. 373), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (1) статьи 18 слова «детей с физическими и психическими недостатками,» заменить словами «детей ограниченными возможностями,».

2. В части (3) статьи 19 слово «инвалидность,» заменить словами «ограничение возможностей,».

3. В части (2) статьи 38 слово «инвалидности.» заменить словами «ограничения возможностей.».

4. Статью 56 изложить в следующей редакции:

«Статья 56. Определение временной нетрудоспособности,
ограничения возможностей и трудоспособности

(1) Определение временной нетрудоспособности осуществляется медико-санитарными учреждениями по запросу работодателя, работника или доверенного лица работника. По запросу этих же лиц медико-санитарное учреждение представляет медицинские документы, подтверждающие отсутствие лица на работе по причине болезни, при этом обеспечивая защиту персональных данных работников.

(2) Определение ограничения возможностей и трудоспособности взрослых и детей в возрасте до 18 лет осуществляется подведомственным Министерству труда, социальной защиты и семьи Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности и его территориальными структурами.

(3) Порядок организации и функционирования Национального консилиума установления ограничения возможностей и трудоспособности, в том

числе порядок определения ограничения возможностей и трудоспособности, утверждается Правительством.

(4) Критерии определения ограничения возможностей и трудоспособности утверждаются, по обстоятельствам, совместным приказом Министерства труда, социальной защиты и семьи, Министерства здравоохранения и Министерства просвещения.».

Ст. VIII. – В Закон об общественных объединениях № 837-XIII от 17 мая 1996 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2007 г., № 153–156 BIS), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (2) статьи 1 слово «инвалидов,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями,».

2. В части (1) статьи 11 слова «, обладающие полной дееспособностью,» исключить.

3. Часть (4) статьи 12 признать утратившей силу.

4. Часть (3) статьи 26 изложить в следующей редакции:

«(3) Общественное объединение имеет право приобретать имущественные комплексы, предназначенные для научно-технической, педагогической, культурно-просветительной, спортивно-оздоровительной, предпринимательской и другой допускаемой законодательством деятельности. Общественные объединения лиц с ограниченными возможностями вправе создавать специализированные предприятия для обеспечения трудовой занятости лиц с ограниченными возможностями в соответствии с Законом о социальной интеграции лиц с ограниченными возможностями. Специализированными предприятиями общественных объединений лиц с ограниченными возможностями признаются предприятия, созданные для выполнения уставных целей данных объединений, в которых численность лиц с ограниченными возможностями составляет не менее 50 процентов общего числа работников.».

5. В тексте на русском языке в пункте f) части (1) статьи 30 слово «инвалидов,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями,».

Ст. IX. – В Закон о пенитенциарной системе № 1036-XIII от 17 декабря 1996 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2008 г., № 183–185, ст. 654), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В статье 31:

в наименовании статьи слова «, причинения вреда здоровью или наступления инвалидности сотрудников пенитенциарной системы» заменить словами «сотрудников пенитенциарной системы, причинения вреда их здоровью или установления им степени ограничения возможностей»;

пункт б) части (2) изложить в следующей редакции:

«б) ограничения возможностей сотрудника пенитенциарной системы, наступившего в связи с выполнением им служебных обязанностей, либо ограничения возможностей, наступившего не позднее трех лет после увольнения вследствие заболевания, полученного в период прохождения службы. Страховые суммы в виде ежемесячного денежного довольствия выплачиваются сотруднику пенитенциарной системы до восстановления трудоспособности, но не более пяти лет. По истечении этого срока ему назначается пенсия по ограничению возможностей;».

2. В части (4) статьи 36 слово «инвалидности» заменить словами «ограничения возможностей».

3. В части (6) статьи 37 слово «инвалидности» заменить словами «ограничения возможностей».

Ст. X. – В Налоговый кодекс № 1163-XIII от 24 апреля 1997 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, специальный выпуск от 8 февраля 2007 г.), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (2) статьи 33:

пункт б) изложить в следующей редакции:

«б) лиц с ограниченными возможностями, в отношении которых установлено, что ограничение возможностей таковых имеет причинную связь с аварией на Чернобыльской АЭС;»;

в пункте d) слова «ставших инвалидами» заменить словами «получивших ограничение возможностей»;

пункт е) изложить в следующей редакции:

«е) лиц с ограниченными возможностями вследствие войны, лиц с ограниченными возможностями с детства, лиц с тяжелым и выраженным ограничением возможностей;».

2. В статье 35:

в части (1) слова «инвалидов с детства,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями с детства,»;

в пункте а) части (2) слова «инвалида с детства –» заменить словами «лица с ограниченными возможностями с детства –».

3. В статье 103:

в пункте 10) части (1) слова «для профилактики инвалидности и реабилитации инвалидов;» заменить словами «для профилактики ограничения возможностей и реабилитации лиц с ограниченными возможностями;»;

в части (8) слово «инвалиды.» заменить словами «лица с ограниченными возможностями.».

4. В пункте б) части (2) статьи 151 слова «инвалидам I группы –», «инвалидам II группы –» и «инвалидам III группы –» заменить соответственно словами «лицам с тяжелым ограничением возможностей –», «лицам с выраженным ограничением возможностей –» и «лицам со средним ограничением возможностей –».

5. В части (1) статьи 283:

в пункте h) слова «инвалиды I и II групп, инвалиды с детства, инвалиды III группы» заменить словами «лица с тяжелым и выраженным ограничением возможностей, лица с ограниченными возможностями с детства, лица со средним ограничением возможностей»;

в пункте k) слова «дети-инвалиды» заменить словами «дети с ограниченными возможностями», а слово «инвалиды,» – словами «лица с ограниченными возможностями,».

6. В статье 343 слово «инвалиды,» заменить словами «лица с ограниченными возможностями,».

Ст. XI. – Пункт b) части (1) статьи 13 Кодекса о выборах № 1381-XIII от 21 ноября 1997 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1997 г., № 81, ст. 667), с последующими изменениями, признать утратившим силу.

Ст. XII. – В статью 16 Закона о психическом здоровье № 1402-XIII от 16 декабря 1997 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1998 г., № 44–46, ст. 310), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

в пунктах c) и d) части (2) слово «инвалидов» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями»;

в пункте b) части (4) слово «инвалидов,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями,».

Ст. XIII. – В части (1) статьи 7 Закона о капитализации повременных платежей № 123-XIV от 30 июля 1998 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1998 г., № 85–86, ст. 570), с последующими изменениями, слова «Консилиума врачебной экспертизы жизнеспособности» в обоих случаях заменить словами «Национального консилиума установления ограничения возможностей и трудоспособности».

Ст. XIV. – В Закон о пенсиях государственного социального страхования № 156-XIV от 14 октября 1998 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2004 г., № 42–44, ст. 247), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В статье 1 понятие «инвалидность» исключить.

2. В части (1) статьи 2 слова «потери трудоспособности в связи со старостью, с инвалидностью, а также в случае потери кормильца.» заменить словами «ограничения возможностей, старости или потери кормильца.».

3. Статьи 18 и 19 изложить в следующей редакции:

«Статья 18. Определение ограничения возможностей и трудоспособности

Ограничение возможностей и трудоспособности, причины, степень и время их наступления определяются Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами на основании Инструкции о порядке определения ограничения возможностей и трудоспособности.

Статья 19. Условия назначения пенсий по ограничению возможностей

Имеют право на пенсии по ограничению возможностей застрахованные лица, которым в результате экспертизы, проведенной Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами, установлено ограничение возможностей вследствие:

- а) общего заболевания;
- б) производственной травмы;
- в) профессионального заболевания.».

4. В статье 20:

изменение в части (1) касается только текста на государственном языке;

в части (3) слова «, инвалидность которых наступила в связи с исполнением срочной военной службы, а также инвалидам с детства» заменить словами «, ограничение возможностей которых наступило в связи с исполнением срочной военной службы, а также лицам с ограниченными возможностями с детства»;

изменение в части (4) касается только текста на государственном языке.

5. В статье 22:

в части (1) слово «КВЭЖ.» заменить словами «Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами.»;

в части (2) слово «решение КВЭЖ.» заменить в обоих случаях словами «решение Национального консилиума установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальных структур.».

6. В части (1) статьи 25:

пункте б) слова «стал инвалидом I или II группы;» заменить словами «ему установлена тяжелая или выраженная степень ограничения возможностей;»;

изменения в пункте с) касаются только текста на государственном языке.

7. В части (1) статьи 26 слова «по инвалидности I группы,» заменить словами «тяжелому ограничению возможностей,», слова «пенсии по инвалидности II либо III группы, – в процентах к потенциальной пенсии по инвалидности I группы» – словами «пенсии по выраженному либо среднему ограничению возможностей, – в процентах к потенциальной пенсии по тяжелому ограничению возможностей».

8. В статье 32:

в части (2) слово «КВЭЖ.» заменить словами «Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами.»;

в части (4):

в пункте b) слово «КВЭЖ» заменить словами «Национальным консилиумом установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальными структурами»;

изменения в пункте с) касаются только текста на государственном языке.

9. В части (3) статьи 43 слова «пенсия по инвалидности I и II группы» заменить словами «пенсия по тяжелому и выраженному ограничению возможностей».

10. В пункте d) части (1) статьи 50 слова «за инвалидом I группы, за ребенком-инвалидом» заменить словами «за лицом с тяжелым ограничением возможностей, за ребенком с ограниченными возможностями».

11. В части (1) статьи 55 слова «пенсии по I группе инвалидности,» заменить словами «пенсии по тяжелому ограничению возможностей,».

12. В приложении 3 слова «I группа инвалидности:» заменить словами «тяжелое ограничение возможностей:», слова «II группа инвалидности:» заменить словами «выраженное ограничение возможностей:», а слова «III группа инвалидности:» – словами «среднее ограничение возможностей:».

13. В приложении 5 слова «инвалидов I группы:» заменить словами «лиц с тяжелым ограничением возможностей:», слова «инвалидов II груп-

пы:» – словами «лиц с выраженным ограничением возможностей:», слова «инвалидов III группы:» – словами «лиц со средним ограничением возможностей:», слова «к пенсии по I группе инвалидности:» – словами «к пенсии по тяжелому ограничению возможностей:», слова «к пенсии по II группе инвалидности:» – словами «к пенсии по выраженному ограничению возможностей:», а слова «к пенсии по III группе инвалидности:» – словами «к пенсии по среднему ограничению возможностей:».

14. В тексте на русском языке:

в пункте б) статьи 9 слово «инвалидности:» заменить словами «ограничению возможностей:»;

в части (2) статьи 20 слова «трудоустройство» заменить словами «производственной травмы»;

в части (3) статьи 22 слова «инвалид не явился» заменить словами «лицо с ограниченными возможностями не явилось»;

в части (1) статьи 54 слова «трудоустройство» заменить словами «производственной травмы»;

по всему тексту закона и приложений к нему слова «установление инвалидности» заменить словами «установление ограничения возможностей», слова «группа инвалидности» заменить словами «степень ограничения возможностей», а слова «пенсия по инвалидности» – словами «пенсия по ограничению возможностей», в соответствующих числе и падеже.

Ст. XV. – В Закон о физической культуре и спорте № 330-XIV от 25 марта 1999 года (Официальный монитор Республики Молдова, 1999 г., № 83–86, ст. 399), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. Часть (б) статьи 1 изложить в следующей редакции:

«(б) Органы публичного управления обеспечивают лицам с ограниченными возможностями условия для занятий физической культурой и спортом в целях развития их личности и социальной интеграции, а также средства, позволяющие спортсменам с ограниченными возможностями участвовать в национальных и международных соревнованиях.»

2. Статью 15 изложить в следующей редакции:

«Статья 15. Физическая культура и спорт для лиц
с ограниченными возможностями»

(1) Органы публичного управления, физкультурно-спортивные объединения и клубы, национальные федерации, организации лиц с ограниченными возможностями создают для лиц с ограниченными возможностями физкультурно-оздоровительные учреждения со специальным оборудованием, а также обеспечивают особые условия для их занятий в публичных физкультурно-оздоровительных учреждениях, содействуют участию лиц с ограниченными возможностями в спортивных соревнованиях.

(2) Организация занятий физической культурой и спортом в системе непрерывного оздоровления лиц с ограниченными возможностями, включая детей с ограниченными возможностями, подготовка соответствующих кадров, методическое и медицинское обеспечение занятий, а также врачебный контроль возлагаются на государственные органы образования, здравоохранения, социальной защиты, физической культуры и спорта, а также на профсоюзы.

(3) Центральный отраслевой орган совместно с Национальным олимпийским и спортивным комитетом обеспечивает подготовку и участие спортсменов с ограниченными возможностями в Паралимпийских играх и международных состязаниях. В целях финансирования физической культуры и спорта для лиц с ограниченными возможностями из государственного бюджета и бюджетов административно-территориальных единиц выделяются субсидии.»

3. В части (10) статьи 30 слово «инвалидов» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями».

Ст. XVI. – В Закон о государственной системе социального страхования № 489-XIV от 8 июля 1999 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2000 г., № 1–4, ст. 2), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (3) статьи 7 слово «инвалидности,» заменить словами «ограничения возможностей,».

2. В пункте а) части (1) статьи 23 слова «пенсий по инвалидности;» заменить словами «пенсий по ограничению возможностей;».

3. Пункт б) статьи 39 изложить в следующей редакции:

«b) по ограничению возможностей;».

4. В пункте а) статьи 41 слова «трудовым увечьем,» заменить словами «производственной травмой,».

Ст. XVII. – В Закон о страховании от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний № 756-XIV от 24 декабря 1999 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2000 г., № 31–33, ст. 192), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (3) статьи 10:

пункт е) изложить в следующей редакции:

«е) технические вспомогательные средства (любое изделие, инструмент, оборудование или техническая система специального или общего назначения, используемые лицом с ограниченными возможностями, которые предупреждают, компенсируют, мониторируют, уменьшают или нейтрализуют трудности лиц с ограниченными возможностями). Это право распространяется также на покрытие расходов по их ремонту.».

пункт f) признать утратившим силу.

2. В статье 16:

в части (3) слова «, имеющему I или II группу инвалидности,» заменить словами «с тяжелым или выраженным ограничением возможностей»;

в части (5) слова «, имеющему III группу инвалидности,» заменить словами «со средним ограничением возможностей»;

в части (8) слова «, имеющему III группу инвалидности,» заменить словами «со средним ограничением возможностей»;

в части (11) слова «, имеющих III группу инвалидности,» заменить словами «со средним ограничением возможностей»;

3. В пункте е) части (3) статьи 17 слова «, имеющих III группу инвалидности;» заменить словами «со средним ограничением возможностей;».

4. В пункте а) части (2) статьи 18 слова «детям-инвалидам» заменить словами «детям с ограниченными возможностями».

5. В тексте на русском языке:

в статье 14:

в части (6) слова «предлагает присвоить в установленном законодательством порядке группу инвалидности.» заменить словами «в установленном законом порядке предлагает установить степень ограничения возможностей.»;

в части (8) слова «была присвоена группа инвалидности» заменить словами «была установлена степень ограничения возможностей», а слова «решения о присвоении группы инвалидности.» – словами «решения об установлении степени ограничения возможностей.»;

в статье 16:

в части (2) слова «группы инвалидности» заменить словами «степени ограничения возможностей»;

часть (6) изложить в следующей редакции:

«(6) При установлении другой степени ограничения возможностей размер пособия по ограничению возможностей пересматривается в соответствии с измененной степенью ограничения возможностей, а в случае восстановления степени ограничения возможностей возобновляется и размер пособия по ограничению возможностей, установленный ранее соответственно степени ограничения возможностей.»;

в части (12) слова «может внести предложение о пересмотре группы инвалидности в соответствии с законодательством.» заменить словами «в установленном законом порядке может внести предложение о пересмотре установленной степени ограничения возможностей.»;

в статье 17:

в части (2) слова «решением о присвоении группы инвалидности» заменить словами «решением об установлении степени ограничения возможностей»;

пункт б) части (3) изложить в следующей редакции:

«б) решение об установлении степени ограничения возможностей»;

в статье 18:

в части (1):

в пункте а) слова «инвалидами одной из групп инвалидности,» заменить словами «лицами с установленной степенью ограничения возможностей,»;

в пункте б) слова «инвалидом одной из групп инвалидности,» заменить словами «лицом с установленной степенью ограничения возможностей,»;

в пункте в) части (2) слова «инвалидом одной из групп инвалидности» заменить словами «лицом с установленной степенью ограничения возможностей»;

в наименовании и в части (1) статьи 20 слова «по инвалидности,» заменить словами «по ограничению возможностей,».

по всему тексту закона слова «пособие по инвалидности» заменить словами «пособие по ограничению возможностей», а слова «пенсия по инвалидности» – словами «пенсия по ограничению возможностей» в соответствующих числе и падеже;

Ст. XVIII. – В части (1) статьи 5 Закона о Республиканском и местных фондах социальной поддержки населения № 827-XIV от 18 февраля 2000 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2000 г., № 65–67, ст. 460), с последующими изменениями, слово «инвалиды,» заменить словами «лица с ограниченными возможностями,».

Ст. XIX. – В Таможенный кодекс Республики Молдова № 1149-XIV от 20 июля 2000 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, специальный выпуск от 1 января 2007 г.), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (2) статьи 316 слово «инвалидности» заменить словами «ограничения возможностей».

2. В части (3) статьи 318 слово «инвалидности» заменить словами «ограничения возможностей».

Ст. XX. – В Семейный кодекс № 1316-XIV от 26 октября 2000 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2001 г., № 47–48, ст. 210), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнение:

1. Часть (1) статьи 81 после слов «тяжелая болезнь,» дополнить словами «тяжелое или выраженное ограничение возможностей,».

2. В части (2) статьи 82:

в пункте а) слова «инвалидом I, II либо III группы)» заменить словами «лицом с тяжелым, выраженным либо средним ограничением возможностей)»;

в пункте d) слова «общим ребенком-инвалидом» заменить словами «общим ребенком с ограниченными возможностями», а слова «ребенком – инвалидом с детства I группы,» заменить словами «ребенком с тяжелым ограничением возможностей с детства,».

3. В пункте с) статьи 83 слова «общим ребенком-инвалидом» заменить словами «общим ребенком с ограниченными возможностями», а слова «ребенком – инвалидом с детства I группы;» – словами «ребенком с тяжелым ограничением возможностей с детства;».

Ст. XXI. – В статью 2 Закона о дополнительной социальной защите некоторых категорий населения № 121-XV от 3 мая 2001 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2001 г., № 51, ст. 280), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

в пункте 1) слова «инвалидам войны» заменить словами «лицам с ограниченными возможностями вследствие войны», слова «инвалидность которых наступила» – словами «ограничение возможностей которых наступило», слова «ставших инвалидами» и «получивших инвалидность» – словами «получивших ограничение возможностей», а слова «I группы →» заменить словами «с тяжелым ограничением возможностей →», слова «II группы →» заменить словами «с выраженным ограничением возможностей →» и слова «III группы →» – словами «с средним ограничением возможностей →»;

в пунктах 3) и 4) слова «инвалидов войны,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями вследствие войны,».

Ст. XXII. – В Закон о Государственной инспекции труда № 140-XV от 10 мая 2001 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2001 г., № 68–71, ст. 505), с последующими изменениями, внести следующие дополнения:

1. Часть (1) статьи 11³ дополнить пунктами k), l) и m) следующего содержания:

«к) разумному обустройству рабочего места для лиц с ограниченными возможностями;

л) созданию или сохранению рабочих мест и найму/трудоустройству лиц с ограниченными возможностями в соответствии с положениями действующего законодательства;

м) представлению работодателями в территориальные агентства занятости населения отчетов о рабочих местах, созданных/сохраненных в рамках своих учреждений для лиц с ограниченными возможностями и предоставленных им, в соответствии с положениями действующего законодательства.».

2. Пункт с) части (2) статьи 13 дополнить словами «, включая лиц с ограниченными возможностями.».

Ст. XXIII. – В Уголовный кодекс Республики Молдова № 985-XV от 18 апреля 2002 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2009 г., № 72–74, ст. 195), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (4) статьи 67 слова «лицам, признанным инвалидами I и II группы,» заменить словами «лицам с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,».

2. По всему тексту кодекса слова «физическими или психическими отклонениями» заменить словами «ограничением возможностей».

Ст. XXIV. – Пункт b) части (2) статьи 41 Закона о Национальном центре по борьбе с коррупцией № 1104-XV от 6 июня 2002 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2012 г., № 209–211, ст. 683), с последующими изменениями, изложить в следующей редакции:

«b) в случае установления застрахованному сотруднику степени ограничения возможностей, наступившего в связи с исполнением служебных обязанностей или в течение года после увольнения из Центра:

– в размере 7,5 среднемесячной заработной платы – лицу с тяжелым ограничением возможностей;

– в размере 5 среднемесячных заработных плат – лицу с выраженным ограничением возможностей;

– в размере 2,5 среднемесячной заработной платы – лицу со средним ограничением возможностей;».

Ст. XXV. – В Гражданский кодекс Республики Молдова № 1107-XV от 6 июня 2002 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2002 г., № 82–86, ст. 661), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнение:

1. В части (3) статьи 1418 слова «пенсия по инвалидности,» заменить словами «пенсия по ограничению возможностей,».

2. Пункт d) части (2) статьи 1419 изложить в следующей редакции:

«d) за лицами с ограниченными возможностями;».

3. В пункте а) части (1) статьи 1459 слово «инвалидов» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями».

Ст. XXVI. – В Законе о размере, порядке и сроках уплаты взносов обязательного медицинского страхования № 1593-XV от 26 декабря 2002 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2003 г., № 18–19, ст. 57), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В подпунктах а), b) и d) пункта 1 приложения 2 слова «лиц с тяжелой, выраженной или средней степенью ограничения возможностей» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями».

2. В пункте 27 приложения 3 слова «лицами с тяжелой, выраженной или средней степенью ограничения возможностей,» заменить словами «лицами с ограниченными возможностями,».

Ст. XXVII. – Пункт b) части (1) статьи 3 Закона о столовых социальной помощи № 81-XV от 28 февраля 2003 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2003 г., № 67–69, ст. 283), с последующими изменениями, изложить в следующей редакции:

«b) лица с ограниченными возможностями;».

Ст. XXVIII. – В Закон о занятости населения и социальной защите лиц, находящихся в поиске работы № 102-XV от 13 марта 2003 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2003 г., № 70–72, ст. 312), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнение:

1. В пункте а) статьи 2 слова «пенсии по инвалидности» заменить словами «пенсии по ограничению возможностей», а слова «консилиума врачебной экспертизы жизнеспособности» заменить словами «Национального кон-

силиума установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальных структур».

2. В пункте 5) статьи 5:

в подпункте б) слова «– инвалидом I группы или за ребенком-инвалидом (в возрасте до 16 лет)» заменить словами «– лицом с тяжелым ограничением возможностей или за ребенком с ограниченными возможностями в возрасте до 18 лет»;

в подпункте д) слова «консилиума врачебной экспертизы жизнеспособности,» заменить словами «Национального консилиума установления ограничения возможностей и трудоспособности или его территориальных структур,»;

подпункт е) после слова «социальной» дополнить словами «, медицинской или профессиональной».

3. В пункте б) части (2) статьи 22 слово «инвалидами» заменить словами «лицами с ограниченными возможностями».

4. В статье 23:

в части (2) слова «выпускников из числа инвалидов» заменить словами «выпускников с ограниченными возможностями»;

часть (7) изложить в следующей редакции:

«(7) Процедура стимулирования работодателей к трудоустройству выпускников учебных заведений устанавливается Правительством.»

5. В части (3) статьи 26 слово «инвалиды,» заменить словами «лица с ограниченными возможностями,».

6. В части (1) статьи 34:

в пункте а) слова «инвалидности I или II группы;» заменить словами «тяжелой или выраженной степени ограничения возможностей;»;

в пункте с) слова «– инвалидом I группы или за ребенком-инвалидом (в возрасте до 16 лет)» заменить словами «– лицом с тяжелым ограничением возможностей или за ребенком с ограниченными возможностями в возрасте до 18 лет».

Ст. XXIX. – В пункте 7) части (1) статьи 358 Уголовно-процессуального кодекса Республики Молдова № 122-XV от 14 марта 2003 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2013 г., № 248–251, ст. 699), с последующими изменениями, слова «об инвалидности;» заменить словами «о наличии ограничения возможностей;».

Ст. XXX. – В Трудовой кодекс Республики Молдова № 154-XV от 28 марта 2003 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2003 г., № 159–162, ст. 648), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (1) статьи 8 слова «наличия физических, умственных или психических отклонений,» заменить словами «наличия ограничения возможностей,».

2. В пункте е) части (2) статьи 31 слово «инвалидов;» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями;».

3. Пункт f) статьи 62 изложить в следующей редакции:

«f) лиц с ограниченными возможностями;».

4. В пункте m) статьи 76 слова «группы инвалидности» заменить словами «степени ограничения возможностей».

5. В пункте е) статьи 77 слова «ребенком-инвалидом;» заменить словами «ребенком с ограниченными возможностями;».

6. В части (2) статьи 85 слова «группы инвалидности,» заменить словами «степени ограничения возможностей,», а слова «ребенком-инвалидом,» – словами «ребенком с ограниченными возможностями,».

7. В части (4) статьи 96 слова «Для инвалидов I и II групп» заменить словами «Для лиц с тяжелым и выраженным ограничением возможностей».

8. В части (1) статьи 97 слова «детей-инвалидов» заменить словами «детей с ограниченными возможностями».

9. В части (4) статьи 100 слово «инвалидов» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями».

10. В части (6) статьи 103 слова «Инвалиды I и II групп,» заменить словами «Лица с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,», а слова «детей-инвалидов,» – словами «детей с ограниченными возможностями,».

11. В части (2) статьи 105 слова «Инвалиды I и II групп,» заменить словами «Лица с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,», а слова «детей-инвалидов,» – словами «детей с ограниченными возможностями,».

12. В части (4) статьи 108 слова «ребенка-инвалида,» заменить словами «ребенка с ограниченными возможностями,».

13. В части (4) статьи 110 слова «Инвалиды I и II групп,» заменить словами «Лица с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,», а слова «детей-инвалидов,» – словами «детей с ограниченными возможностями,».

14. В части (4) статьи 111 слова «Инвалиды I и II групп,» заменить словами «Лица с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,», а слова «детей-инвалидов,» – словами «детей с ограниченными возможностями,».

15. В части (4) статьи 116 слова «ребенка-инвалида,» заменить словами «ребенка с ограниченными возможностями,».

16. В части (2) статьи 120 слова «(или ребенка-инвалида),» заменить словами «(или ребенка с ограниченными возможностями),».

17. В статье 121:

в части (1) слово «незрячие» заменить словами «лица с тяжелым ограничением возможностей по зрению»;

в части (4) слова «(или ребенка-инвалида)» заменить словами «(или ребенка с ограниченными возможностями)».

18. В части (2) статьи 128 слова «наличия физических, умственных или психических отклонений,» заменить словами «наличия ограничения возможностей,».

19. В части (2) статьи 183:

в пункте а) слово «инвалида;» заменить словами «лицо с ограниченными возможностями;»;

в пункте f) слова «инвалиды войны» заменить словами «лица с ограниченными возможностями вследствие войны»;

в пункте j) слово «инвалиды,» заменить словами «лица с ограниченными возможностями,», а слово «инвалидности» – словами «ограничения возможностей».

20. В части (2) статьи 249 слова «Инвалиды I и II групп,» заменить словами «Лица с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,», а слова «детей-инвалидов,» – словами «детей с ограниченными возможностями,».

21. В части (2) статьи 318 слова «Инвалиды I и II групп,» заменить словами «Лица с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,», а слова «детей-инвалидов,» – словами «детей с ограниченными возможностями,».

Ст. XXXI. – В Закон о ветеранах № 190-XV от 8 мая 2003 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2003 г., № 84–86, ст. 392), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В статье 8:

в части (1) слова «инвалидность которых наступила» заменить словами «ограничение возможностей которых наступило»;

в части (2):

вводную часть изложить в следующей редакции:

«(2) Лицами с ограниченными возможностями вследствие войны признаются:»;

в пунктах а)–е) слова «ставшие инвалидами» заменить словами «получившие ограничение возможностей».

2. В статье 10 слова «стали инвалидами» заменить словами «получили ограничение возможностей».

3. В статье 11 слова «ставшие инвалидами» заменить словами «получившие ограничение возможностей».

4. В части (7) статьи 14 слово «инвалидов →» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями →».

5. В статье 15:

в пункте с) части (1) слова «инвалида I группы.» заменить словами «лицо с тяжелым ограничением возможностей.»;

в части (2) слова «ставших инвалидами» заменить словами «получивших ограничение возможностей»;

в части (8) слово «инвалидов →» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями →».

6. В части (5) статьи 16 слово «инвалидов →» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями →».

7. В части (2) статьи 18 слова «умерших инвалидов войны,» заменить словами «умерших лиц с ограниченными возможностями вследствие войны,».

8. По всему тексту закона слова «инвалиды войны» заменить словами «лица с ограниченными возможностями вследствие войны» в соответствующем падеже.

Ст. XXXII. – В Гражданский процессуальный кодекс Республики Молдова № 225-XV от 30 мая 2003 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2013 г., № 130–134, ст. 415), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнения:

1. Часть (2¹) статьи 58 дополнить следующим предложением: «Данное положение не применяется в случае, когда лицо, признанное недееспособным судебной инстанцией, обжаловало это решение.».

2. В пункте k) части (1) статьи 85 слово «инвалидов,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями,».

3. Пункт е) части (1) статьи 104 изложить в следующей редакции:

«е) при специальной процедуре признания недееспособности или обжалования соответствующего решения – лицо, в отношении которого возбуждена процедура признания недееспособности, или лицо, обжалующее такое решение, или их представитель; в остальных случаях, лица, признанные недееспособными, – через их попечителей;».

4. В пункте а) статьи 133 слова «физических или психических недостатков» заменить словами «ограниченных возможностей».

5. В части (1) статьи 136 слово «инвалидности» заменить словами «ограничения возможностей».

6. В статье 219:

в наименовании статьи слова «физическими недостатками» заменить словами «ограниченными возможностями»;

в содержании статьи слова «является немым или глухим» заменить словами «страдает нарушениями слуха или речи».

7. Пункт b) части (1) статьи 260 дополнить словами «, за исключением случая, когда заявление касается обжалования решения о признании недееспособности;».

8. Пункт b) статьи 267 дополнить словами «, за исключением случая, когда заявление касается обжалования решения о признании недееспособности;».

9. В части (1) статьи 306 слова «с участием самого лица, если это возможно по состоянию его здоровья,» заменить словами «при обязательном участии лица, за исключением случая неудовлетворительного состояния здоровья, засвидетельствованного в предусмотренном действующим законодательством порядке компетентными медицинскими учреждениями, а также с участием».

10. Часть (2) статьи 308 после слов «по заявлению» дополнить словами «лица, признанного недееспособным,».

11. Пункт d) части (1) статьи 369 дополнить текстом: «, за исключением случая, когда заявление, поданное недееспособным лицом, касается обжалования решения о признании недееспособности.».

Ст. XXXIII. – В Кодекс железнодорожного транспорта № 309-XV от 17 июля 2003 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2003 г., № 226–228, ст. 892), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнения:

1. В части (5) статьи 20 слова «вследствие получения трудового увечья,» заменить словами «вследствие производственной травмы,», слова «пенсию по инвалидности в связи с трудовым увечьем,» заменить словами «пенсию по ограничению возможностей в связи с производственной травмой,».

2. Статью 106 дополнить частью (4) следующего содержания:

«(4) Железная дорога должна оборудовать не менее одного вагона и основные железнодорожные станции для обеспечения доступа к ним лиц с ограниченными возможностями, использующих передвижные кресла, и обозначить посредством устойчивого тактильного покрытия пути к перронам посадки, к кассам или другим местам пользования.».

3. Статью 109 после слов «достоверной информацией» дополнить текстом «, в том числе посредством информационных табло, приспособленных для лиц с ограниченными возможностями по зрению и слуху.».

Ст. XXXIV. – В Закон о социальной помощи № 547-XV от 25 декабря 2003 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2004 г., № 42–44, ст. 249), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнение:

1. В статье 1 в понятии «социальный риск» слово «инвалидность,» заменить словами «ограничение возможностей,».

2. Пункт i) статьи 7 изложить в следующей редакции:

«i) лица с ограниченными возможностями;».

3. Часть (1) статьи 15 дополнить пунктом e) следующего содержания:

«e) персональным ассистентом.».

Ст. XXXV. – В статью 19 Закона о пособиях по временной нетрудоспособности и других пособиях социального страхования № 289-XV от 22 июля 2004 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2004 г., № 168–170, ст. 773), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

в части (1) слова «16 лет» заменить словами «18 лет, если ребенок с ограниченными возможностями не осуществляет свое право на труд,»;

в части (1¹) слова «до 16 лет или за ребенком с ограниченными возможностями в возрасте до 16 лет,» заменить словами «до 18 лет, если он не осуществляет свое право на труд, или за ребенком с ограниченными возможностями в возрасте до 18 лет, если он не осуществляет свое право на труд,».

Ст. XXXVI. – В Исполнительный кодекс Республики Молдова № 443-XV от 24 декабря 2004 года (повторное опубликование: Официальный монитор Республики Молдова, 2010 г., № 214–220, ст. 704), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В подпункте h) пункта 1) статьи 89 слово «инвалидов» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями», а слово «инвалидам» – словами «лицам с ограниченными возможностями».

2. В части (12) статьи 190 слова «I или II группы инвалидности,» заменить словами «тяжелой или выраженной степени ограничения возможностей,».

3. В части (2) статьи 212 слова «Осужденные инвалиды I и II группы,» заменить словами «Осужденные с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,».

4. В части (3) статьи 217 слова «детей-инвалидов,» заменить словами «детей с ограниченными возможностями,».

5. В части (2) статьи 228 слова «инвалидам I и II группы» заменить словами «осужденным с тяжелым и выраженным ограничением возможностей».

6. В части (4) статьи 234 слова «осужденные – инвалиды I и II группы» заменить словами «осужденные с тяжелым и выраженным ограничением возможностей».

7. В части (1) статьи 239 слова «осужденные-инвалиды» заменить словами «осужденные с ограниченными возможностями».

8. В части (2) статьи 240 слова «осужденные – инвалиды I группы» заменить словами «осужденные с тяжелым ограничением возможностей».

9. В части (4) статьи 282 слова «Осужденные – инвалиды I или II группы,» заменить словами «Осужденные с тяжелым или выраженным ограничением возможностей,», а слово «инвалидов» – словами «лиц с ограниченными возможностями».

10. В тексте на русском языке:

в статье 167² слово «инвалидности,» заменить словами «ограничения возможностей,»;

в пункте 33) статьи 242² слово «инвалидности,» заменить словами «ограничения возможностей,».

Ст. XXXVII. – В части (6) статьи 13 Закона о статусе военнослужащих № 162-XVI от 22 июля 2005 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2005 г., № 129–131, ст. 618), с последующими изменениями, слова «инвалидности, наступившей» заменить словами «ограничения возможностей, наступившего».

Ст. XXXVIII. – В Кодекс телевидения и радио Республики Молдова № 260-XVI от 27 июля 2006 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2006 г., № 131–133, ст. 679), с последующими изменениями, внести следующие изменение и дополнение:

1. В части (4) статьи 13 слова «с нарушениями слуха (глухих)» заменить словами «с ограниченными возможностями по слуху».

2. Часть (2) статьи 38 дополнить пунктом m) следующего содержания:

«m) необеспечение доступа лиц с ограниченными возможностями по слуху к телевизионным передачам особого значения и информации о событиях дня путем перевода их за счет вещательной организации на язык мимики и жестов в объеме не менее 20 минут ежедневного объема вещания программного комплекса.»

Ст. XXXIX. – В статье 3 Закона об организации и осуществлении туристической деятельности в Республике Молдова № 352-XVI от 24 ноября 2006 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2007 г., № 14–17, ст. 40), с последующими изменениями, в понятии «социальный туризм» слова «физическими недостатками,» заменить словами «ограничением возможностей здоровья,».

Ст. XL. – В пункте г) части (1) статьи 29 Закона о местном публичном управлении № 436-XVI от 28 декабря 2006 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2007 г., № 32–35, ст. 116), с последующими изменениями, слово «инвалидов,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями,».

Ст. XLI. – В Закон о статусе офицера информации и безопасности № 170-XVI от 19 июля 2007 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2007 г., № 171–174, ст. 667), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В статье 50:

в подпункте пятом пункта б) части (1) слова «(или одного ребенка-инвалида в возрасте до 16 лет)» заменить словами «(или одного ребенка с ограниченными возможностями в возрасте до 18 лет)»;

в части (5) слова «(или одного ребенка-инвалида в возрасте до 16 лет),» заменить словами «(или одного ребенка с ограниченными возможностями в возрасте до 18 лет),».

2. В статье 55:

в части (5):

во вводной части слова «наступления инвалидности» заменить словами «установления ограничения возможностей»;

пункты а), б) и с) изложить в следующей редакции:

- «а) тяжелое ограничение возможностей – 100 процентов;
- б) выраженное ограничение возможностей – 80 процентов;
- с) среднее ограничение возможностей – 60 процентов.».

в части (6) слова «пенсия по инвалидности» заменить словами «пенсия по ограничению возможностей».

3. В части (2) статьи 59 слова «лиц с физическими недостатками,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями,».

4. В части (5) статьи 60 слова «лиц с физическими недостатками,» заменить словами «лиц с ограниченными возможностями,».

Ст. XLII. – В Закон о социальном пособии № 133-XVI от 13 июня 2008 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2008 г., № 179, ст. 625), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В части (1) статьи 5:

пункт б) изложить в следующей редакции:

«б) являются лицами с установленной степенью ограничения возможностей;»;

пункт е) изложить в следующей редакции:

«е) ухаживают за членом/членами семьи, нуждающимися в уходе согласно заключению консультативного медицинского консилиума публичного медико-санитарного учреждения;».

2. В части (2) статьи 7:

в пункте d) слова «, имеющего группу инвалидности;» заменить словами «с установленной степенью ограничения возможностей;»;

в пункте e) слова «ребенка-инвалида;» заменить словами «ребенка с ограниченными возможностями;»;

в пункте f) слово «инвалидом.» заменить словами «лицом с ограниченными возможностями.».

3. В пункте а) части (1) статьи 18 слова «имеет группу инвалидности, –» заменить словами «является лицом с установленной степенью ограничения возможностей, –».

Ст. XLIII. – В статью 36 Закона о Службе государственной охраны № 134-XVI от 13 июня 2008 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2008 г., № 120–121, ст. 470), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

часть (5) изложить в следующей редакции:

«(5) В случае установления ограничения возможностей в связи с исполнением служебных обязанностей сотруднику Службы выплачивается ежемесячная компенсация, размер которой устанавливается в процентном отношении к месячной заработной плате, получаемой в последней занимаемой им должности, следующим образом:

- а) тяжелое ограничение возможностей – 100 процентов;
- б) выраженное ограничение возможностей – 80 процентов;
- с) среднее ограничение возможностей – 60 процентов.»;

в части (6) слова «пенсия по инвалидности» заменить словами «пенсия по ограничению возможностей».

Ст. XLIV. – В Закон об охране здоровья и безопасности труда № 186-XVI от 10 июля 2008 года (Официальный монитор Республики Молдова,

2008 г., № 143–144, ст. 587), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнения:

1. В части (3) статьи 10:

в пункте d) слова «адаптирования труда к индивидуальным характеристикам работников, в особенности в отношении проектирования рабочих мест,» заменить словами «обустройства рабочего места в зависимости от потребностей лица, в том числе лиц с ограниченными возможностями, в особенности в отношении разумной организации рабочего места,»;

пункт h) дополнить словами «, за исключением случаев, когда они относятся к лицам с ограниченными возможностями;»;

дополнить часть пунктами j), k) и l) следующего содержания:

«j) поставки новых технологий и вспомогательных устройств, инструментов и оборудования, позволяющих лицам с ограниченными возможностями сохранить рабочее место;

k) создания и поддержания санитарно-гигиенических условий для жизни и труда;

l) пропаганды активного отдыха среди работников.».

2. В части (1) статьи 18 слова «установлена степень ограничения трудоспособности» заменить словами «установлен процент сохранения трудоспособности».

Ст. XLV. – В Кодекс Республики Молдова о правонарушениях № 218-XVI от 24 октября 2008 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2009 г., № 3–6, ст. 15), с последующими изменениями, внести следующие изменения и дополнения:

1. В части (7) статьи 37 слова «лицам, признанным инвалидами I и II группы,» заменить словами «лицам с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,».

2. В части (6) статьи 38 слова «лицам, признанным инвалидами I и II группы,» заменить словами «лицам с тяжелым и выраженным ограничением возможностей,».

3. Пункт g) части (1) статьи 43 дополнить словами «из-за болезни, ограниченных возможностей или других факторов.».

4. Дополнить кодекс статьей 56¹ следующего содержания:

«Статья 56¹. Нарушение законодательства о трудоустройстве лиц с ограниченными возможностями

(1) Уклонение или отказ от заключения трудового договора с лицом с ограниченными возможностями, которое имеет рекомендации о трудоустройстве со стороны учреждения, уполномоченного законом, влечет наложение штрафа на юридических лиц в размере от 300 до 350 условных единиц.

(2) Уклонение или отказ юридических лиц от распределения имеющихся рабочих мест или от создания новых рабочих мест для трудоустройства лиц, частично утративших трудоспособность вследствие несчастного случая на производстве или получивших профессиональное заболевание у данного работодателя, вследствие чего были признаны лицами с ограниченными возможностями, влечет наложение штрафа в размере от 400 до 500 условных единиц.

(3) Уклонение или отказ юридических лиц, имеющих согласно штатному расписанию 20 и более рабочих мест, от резервирования рабочих мест для лиц с ограниченными возможностями и их трудоустройства в количестве не менее пяти процентов от общего числа работающих в течение финансового года влечет наложение штрафа в размере от 400 до 500 условных единиц.

(4) Несообщение территориальному агентству занятости населения работодателями в срок, установленный законодательством, информации о рабочих местах, зарезервированных для трудоустройства лиц с ограниченными возможностями, а также о произведенном трудоустройстве лиц с ограниченными возможностями на зарезервированные рабочие места влечет наложение штрафа на юридических лиц в размере от 300 до 350 условных единиц.

(5) Невыполнение и несоблюдение действующих нормативов по трудоустройству лиц с ограниченными возможностями, относящихся к обустройству и разумной организации рабочего места для обеспечения доступа к нему лица с ограниченными возможностями и возможности пользования им, влечет наложение штрафа на юридических лиц в размере от 400 до 500 условных единиц.».

5. Диспозицию статьи 71¹ после слов «медицинским услугам» дополнить словами «, услугам медицинской реабилитации».

6. Часть (2) статьи 177 дополнить пунктом i¹) следующего содержания:

«i¹) необеспечение надлежащего обустройства в соответствии с действующими нормативами зданий, сооружений и помещений, в том числе жилых, для обеспечения доступа к ним и пользования ими лицам с ограниченными возможностями;».

7. Дополнить кодекс статьей 221¹ следующего содержания:

«Статья 221¹. Нарушение законодательства об обеспечении доступа лиц с ограниченными возможностями к транспортным средствам общего пользования

(1) Невыполнение и несоблюдение действующих нормативов по обустройству и приспособлению транспортных средств общего пользования – автотранспортных средств, городских электрических, воздушных, водных и железнодорожных транспортных средств – для обеспечения доступа к ним и их использования лицами с ограниченными возможностями

влечет наложение штрафа на физических лиц в размере от 100 до 150 условных единиц, на должностных лиц в размере от 300 до 350 условных единиц, на юридических лиц в размере от 350 до 400 условных единиц.

(2) Необеспечение юридическими лицами публичного права или частного права, а также должностными лицами органов публичной власти приспособления, резервирования и отметки посредством международного обозначения не менее четырех процентов общего числа мест парковки, но не менее двух мест, для бесплатной парковки транспортных средств лиц с ограниченными опорно-двигательными возможностями на парковочных площадках возле зданий общественного пользования, а также на организуемых ими парковках

влечет наложение штрафа на должностных лиц в размере от 250 до 300 условных единиц и на юридических лиц в размере от 300 до 350 условных единиц.».

8. Статью 227 дополнить частью (3) следующего содержания:

«(3) Несоблюдение действующих нормативов по строительству, ремонту и реконструкции автомобильных дорог, станций, переходов и сообщений, расположенных в зоне автомобильной дороги, средств регулирования дорожного движения, пешеходных дорожек и переходных мостиков или подъездных путей к автомобильным дорогам общего пользования для обеспечения доступа к ним и их использования лицами с ограниченными возможностями

влечет наложение штрафа на физических лиц в размере от 100 до 150 условных единиц и на юридических лиц в размере от 350 до 400 условных единиц.».

9. Дополнить закон статьей 312¹ следующего содержания:

«Статья 312¹. Необеспечение органами публичной власти лиц с нарушениями слуха переводчиком на язык мимики и жестов

Необеспечение общения между органами власти и лицами с нарушениями слуха, при необходимости, услугами переводчика на язык мимики и жестов

влечет наложение штрафа на должностных лиц в размере от 100 до 300 условных единиц.».

10. Часть (1) статьи 407 после цифр «207,» дополнить цифрами «221¹,».

11. В тексте на русском языке в части (2) статьи 35 слова «к инвалиду,» заменить словами «к лицу с ограниченными возможностями,», а слова «инвалид являлся.» – словами «лицо с ограниченными возможностями являлось.».

Ст. XLVI. – В статью 61 Закона о деятельности полиции и статусе полицейского № 320 от 27 декабря 2012 года (Официальный монитор Республики Молдова, 2013 г., № 42–47, ст. 145) внести следующие изменения:

в части (6):

во вводной части слова «инвалидности, наступившей» заменить словами «ограничения возможностей, наступившего»;

пункты а), б) и с) изложить в следующей редакции:

«а) тяжелое ограничение возможностей – 100 процентов;
б) выраженное ограничение возможностей – 80 процентов;
с) среднее ограничение возможностей – 60 процентов.»;

в части (7) слова «пенсию по инвалидности.» заменить словами «пенсию по ограничению возможностей.».

Ст. XLVII. – (1) Настоящий закон вступает в силу со дня опубликования, за исключением пунктов 7 и 8 статьи XLV, которые вводятся в действие по истечении шести месяцев со дня опубликования.

(2) Правительству в шестимесячный срок со дня опубликования настоящего закона привести свои нормативные акты в соответствие с ним.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ПАРЛАМЕНТА

**Anexă la Raportul
Comisiei protecție socială, sănătate și familie**

**Sinteza
obiecțiilor la Legea nr.87 din 7 mai 2014 pentru
modificarea și completarea unor acte legislative
expuse de către Președintele Republicii Moldova,
domnul Nicolae Timofti**

(nr.1707 din 22.07.2015)

Nr. crt.	*Textul părții constitutive a actului legislativ în vigoare care se propune a fi modificat, completat sau abrogat	Textul părții constitutive a actului legislativ la care se propun amendamente, propuneri, obiecții	Autorul amendamentului propunerii, obiecției	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note
1	2	3	4	5	6	7
1.	<p style="text-align: center;">Legea nr.837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești Articolul 11. Constituirea asociațiilor obștești (1) Asociațiile obștești se constituie din inițiativa fondatorilor</p>	<p style="text-align: center;">La articolul VIII punctul 2 Legea nr.837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești Articolul 11. 2. La articolul 11 alineatul (1), textul „cetățeni cu capacitate</p>	<p style="text-align: center;">Președintele Republicii Moldova, domnul Nicolae Timofti</p>	<p style="text-align: center;">Omiterea textului „cetățeni cu capacitatea de exercițiu deplină” din art. 11 alin. (2) al Legii cu privire la asociațiile obștești presupune că astfel de organizații pot fi fondate de orice persoană fizică, indiferent de capacitatea ei de exercițiu. Însă următorul alineat, (2), care rămâne intact, stabilește deja că fondatori ai asociațiilor obștești de tineret și de copii pot fi</p>	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă. (4 voturi „pentru” și 4 voturi „abținut”)</p>	

<p>care pot fi persoane fizice – cetățeni cu capacitate de exercițiu deplină și persoane juridice – asociații obștești. (2) Fondatori ai asociațiilor obștești de tineret și de copii pot fi persoanele fizice cu capacitatea de exercițiu deplină sau asociațiile obștești prevăzute la alin.(1) din prezentul articol.</p> <p>Articolul 12. Membrii asociațiilor obștești (4) Membri ai</p>	<p>deplină de exercițiu deplină” se exclude;</p>		<p>doar persoanele fizice cu capacitatea de exercițiu deplină.</p> <p>O atare abordare a acestor chestiuni creează o situație paradoxală, deoarece presupune că fondatori ai asociațiilor obștești ale persoanelor mature pot fi orice persoane fizice, inclusiv copiii și persoanele declarate incapabile, iar fondatori ai celor pentru copii și tineret – doar persoanele adulte cu capacitate deplină, copiii și tinerii fiind lipsiți de posibilitatea de a fonda propriile asociații obștești.</p> <p>Situația devine și mai controversată deoarece nu este modificat art.13 alin. (1), care stabilește următoarele „Conducători ai asociațiilor obștești, precum și membri ai organelor de control și revizie ale asociațiilor obștești pot fi persoane fizice cu capacitate de exercițiu deplină, domiciliare în Republica Moldova”.</p> <p>De aceea, nu este clar sensul de a acorda acestor persoane dreptul de a fonda organizații obștești în condițiile când ele nu le pot dirija. (Conform legii modificate, ele pot fi constituite doar de două persoane fizice, ambele fără capacitate juridică sau minore).</p> <p>Consider că în cazul dat este suficientă modificarea operată la art.12 alin. (4) care permite persoanelor fără capacitate de</p>		
---	--	--	--	--	--

	asociațiilor obștești pot fi persoanele fizice cu capacitatea de exercițiu deplină.			exercițiu deplină să fie membri ai organizațiilor obștești.		
2.	<p>Codul electoral nr. 1381-XIII din 21.11.97</p> <p>Articolul 13.</p> <p>Restricții</p> <p>(1) Nu au dreptul de a alege persoanele:</p> <p>b) care sînt recunoscute incapabile prin hotărîre definitivă a instanței de judecată.</p> <p>Despre existența unor astfel de cazuri, Ministerul Justiției informează primarul, iar după implementarea Registrului de stat al alegătorilor – Comisia Electorală Centrală.</p> <p>(2) Nu pot fi aleși:</p> <p>menționate la alin.(1);</p>	<p>La articolul XI</p> <p>Art.XI. – La articolul 13 alineatul (1) din Codul electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie, litera b) se abrogă</p>	<p>Președintele Republicii Moldova, domnul Nicolae Timofti</p>	<p>Este cel puțin discutabilă abrogarea lit. b) din alin. (1) al art. 13 din Codul electoral, care stabilește că nu au dreptul de a alege „persoanele care sînt recunoscute incapabile prin hotărîrea definitivă a instanței de judecată”. Deoarece alineatul (2) al acestui articol prevede că „nu pot fi alese persoanele menționate la alin. (1)”, prin abrogarea propusă, cetățenii declarați incapabili obțin concomitent și dreptul de a alege, și dreptul de a fi aleși.</p> <p>Autorul proiectului de lege a motivat în Nota informativă această propunere prin necesitatea de a asigura implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, convenție referitor la care se menționează eronat că stabilește că statele participante „vor recunoaște că persoanele cu dizabilități beneficiază de aceeași capacitate juridică ca și alte persoane în toate aspectele vieții”.</p> <p>În realitate, art. 12 alin. (1) al Convenției prevede următoarele: „Statele Părți reafirmă că persoanele cu dizabilități au dreptul la recunoașterea, oriunde ar fi, a</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>(1 vot „pentru”, 7 voturi „abținut”)</p>	

				<p>capacității juridice”.</p> <p>Formula folosită în Nota informativă drept argument se regăsește de fapt în alin. (2) al acestui articol, care stabilește cu totul altceva: - „Statele Părți vor recunoaște faptul că persoanele cu dizabilități se bucură de asistență juridică în condiții de egalitate cu celelalte, în toate domeniile vieții”.</p> <p>Este evident că formula din Convenție „au dreptul la recunoașterea capacității juridice” nu poate fi egală cu formula „beneficiază de aceeași capacitate juridică ca și alte persoane în toate aspectele vieții”, și, respectiv, nu poate impune statele semnatare să adopte soluții similare celei propuse în legea parvenită spre promulgare.</p> <p>Scopul acestei Convenții, conform art. 1, este de a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități, adică drepturile și libertățile prevăzute de Declarația Universală a Drepturilor Omului, de Convenția ONU privind drepturile economice, sociale și culturale, de Convenția ONU privind drepturile civile și politice etc. și, evident, în condițiile prevăzute de aceste acte internaționale.</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>În contextul dat, menționăm că toate aceste acte internaționale permit statelor să restrângă, în anumite condiții, unele drepturi și libertăți.</p> <p>Astfel, conform prevederilor art. 29 alin. (2) din Declarația Universală a Drepturilor Omului, în executarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor altora, să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării într-o societate democratică.</p> <p>La rândul său, art.25 din Convenția ONU privind drepturile civile și politice, convenție specială ce reglementează minuțios aceste chestiuni stabilește următoarele: „Orice cetățean are dreptul și posibilitatea fără nici una dintre discriminările la care se referă art. 2 și fără restricții nerezonabile..., de a alege și de a fi ales...”.</p> <p>Este evident că formula acestui articol permite statelor să impună, inclusiv persoanelor cu dizabilități, restricții rezonabile anume în exercitarea dreptului de a alege și de a fi ales.</p> <p>In concordanță cu reglementările internaționale, Constituția Republicii</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>Moldova, prin art. 54, prevede posibilitatea și condițiile restrîngerii exercitării unor drepturi sau a unor libertăți, iar prin art. 38 alin. (2) îi exceptează direct de la dreptul de vot pe „cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege”.</p> <p>Analiza comparativă a legislației țărilor europene demonstrează că chestiunea în cauză este reglementată în conformitate cu actele internaționale citate, interdicția de a vota impusă persoanelor fără discernământ regăsindu-se sau în constituții, sau în legislația respectivă.</p> <p>De pildă, art. 48 din Constituția Italiei stabilește că „dreptul de vot nu poate fi limitat decît în caz de incapacitate civilă sau ca urmare a unei hotărîri penale irevocabile și în cazurile de nedemnitate indicate de lege”.</p> <p>Articolul 36 din Constituția României prevede că nu au drept de vot „debili sau alienații mintali, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate prin hotărîre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale”. Constituția Federației Ruse, prin art. 32, limitează dreptul la vot pentru „persoanele declarate incapabile de către instanțele de judecată și cele ce își ispășesc pedeapsa penală în locurile de detenție”. Legislația constituțională a Marii Britanii exclude de la dreptul de vot membrii</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>Camerei Lorzilor, străinii, persoanele alienate mintal și persoanele condamnate pe parcursul ultimilor cinci ani pentru corupție sau practici ilegale.</p> <p>Analogic este abordată această chestiune și în legislația Germaniei, Belgiei, Portugaliei, Danemarcei, Bulgariei, Ungariei, Greciei, Slovaciei, Poloniei, Cehiei, Țărilor Baltice, Irlandei etc.</p> <p>Accentuăm îndeosebi faptul că acceptarea propunerii de a acorda dreptul de a fi ales persoanelor declarate incapabile nu înlătură incapacitatea lor civilă, stabilită de art. 24 din Codul civil, ceea ce presupune că în cazul unei eventuale alegeri a lor într-o funcție publică, obligațiunile respective le vor îndeplini nu ele, ci tutorii.</p> <p>Ținând cont de prevederile art. 13 din Legea privind actele normative, consider că operarea modificării în cauză, dacă se va insista, poate fi acceptată doar în baza rezultatelor unei analize științifice la acest subiect.</p>		
3.	Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr. 756-XIV din	La art. XVII pct.2 Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale	Președintele Republicii Moldova, domnul Nicolae Timofti	<p>Referitor la substituirea textului „cu cel puțin 25%” prin cuvântul „parțial” expunem următoarele.</p> <p>Proiectul legii remise spre promulgare, prezentat de Guvern, prevedea (art. XIX) că</p>	<p>Se acceptă parțial. Punctul 2, alineatul unu din art. XVII se va abrogă.</p>	

	<p>24.12.1999 Articolul 16. Indemnizația de invaliditate (1) Asigurații care, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, și-au pierdut, total sau cu cel puțin 25%, capacitatea de muncă au dreptul la o indemnizație de invaliditate care se acordă lunar pe toată perioada în care beneficiază de pensie de invaliditate din sistemul public de asigurări sociale.</p>	<p>nr. 756-XIV din 24.12.1999 2. Articolul 16: la alineatul (1), textul „cu cel puțin 25% se substituie cu cuvântul „parțial”; În proiectul de lege prezentat de către Guvern se regăsește următoarea redacție: 3. Articolul 16: la alineatul (1), cifra „25% se substituie cu cifra „35”;</p>		<p>în art. 16 alin. (1) al Legii asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale, ce stabilește că „Asigurații care, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, și-au pierdut total sau cu cel puțin 25% capacitatea de muncă, au dreptul la o indemnizație de invaliditate care se acordă lunar pe toată perioada în care beneficiază de pensie de invaliditate din sistemul public de asigurări sociale”, cifrele „25%” se substituie prin cifrele „35%”.</p> <p>La propunerea comisiei parlamentare de resort, textul „cu cel puțin 25%” a fost substituit, contrar propunerii Guvernului, prin cuvântul „parțial”, cuvânt care, în pofida cerințelor Constituției și ale Legii privind actele legislative, nu numai că este imprecis, dar poate genera mărirea numărului de beneficiari și, respectiv, majorarea cheltuielilor bugetare.</p> <p>Consider că, potrivit art.131 alin. (4) din Constituție și Hotărârii Curții Constituționale nr.7 din 13 februarie 2014, prevederea în cauză poate fi adoptată doar după avizarea ei pozitivă de către Guvern.</p>		
4.	Codul de procedură civilă al Republicii Moldova	La art. XXXII. Codul de procedură civilă al Republicii	Președintele Republicii Moldova, domnul Nicolae	Completarea alin. (2 ¹) al art.58 cu textul: „Această prevedere nu se aplică în cazul în care persoana lipsită de capacitatea de	Se acceptă. Punctul 1 din art. XXXII va avea	

<p>nr. 225-XV din 30.05.2003 Articolul 58. Capacitatea de exercițiu al drepturilor procedurale civile (2¹) Actele de procedură efectuate de minorii cu vârste de pînă la 14 ani sau de adulții declarați incapabili sînt nule.</p> <p>Articolul 104. Expedierea citațiilor și înștiințărilor (1) Citația și înștiințarea se expediază în cazul cînd se citează: e) incapabilii, prin reprezentanții lor legali; în cazul numirii</p>	<p>Moldova nr. 225-XV din 30.05.2003 1. La articolul 58, alineatul (2¹) se completează în final cu textul: „Această prevedere nu se aplică în cazul în care persoana lipsită de capacitatea de exercițiu contestă hotărîrea instanței emitente”</p> <p>3. La articolul 104 alineatul (1), litera e) va avea următorul cuprins: „e) în procedură specială, de declarare a incapacității sau de contestare a hotărîrii respective, persoana în privința căreia este intentată procedura de declarare a incapacității</p>	<p>Timofti</p>	<p>exercițiu contestă hotărîrea instanței emitente” are un caracter neclar și neconcret.</p> <p>Pornind de la spiritul completării speciale cu referire la persoanele fără dispență, propuse prin legea în cauză, precum și ținînd cont de conținutul alin. (2¹) al art. 58 din Codul de procedură civilă, formula corectă a completării ar fi următoarea: „Această prevedere nu se aplică în cazul în care persoana declarată de judecată ca fiind incapabilă contestă această hotărîre”. Formula propusă este strict conformă redacției art. 24 din Codul civil, care prevede că instanța de judecată nu „lipsește” persoana cu dizabilități mintale de „capacitatea de exercițiu”, ci o „declară incapabilă” și stabilește clar că persoana declarată incapabilă poate contesta anume această decizie a judecătii și nu o oarecare alta.</p> <p>Redacția propusă la art. 104 alin. (1) lit. e), anume ultima parte a ei: „în celelalte cazuri, persoanele declarate incapabile, prin reprezentanții lor legali; în cazul numirii unui curator, prin acesta”, contravine legislației în domeniu.</p> <p>Conform prevederilor art. 24 din Codul civil, unicul reprezentant legal al persoanei declarate incapabile este tutorele. De aceea cuvintele „prin reprezentanții lor</p>	<p>următorul cuprins: „La articolul 58, alineatul (2¹) se completează în final cu textul: „Această prevedere nu se aplică în cazul în care persoana declarată de judecată ca fiind incapabilă contestă această hotărîre”.”</p> <p>Se acceptă. Punctul 3 va avea următorul cuprins: „e) în procedură specială, de declarare a incapacității sau de contestare a hotărîrii</p>
---	--	----------------	---	---

<p>unui curator, prin acesta;</p> <p>Articolul 170. Restituirea cererii de chemare în judecată (1) Judecătorul restituie cererea de chemare în judecată dacă: c) cererea a fost depusă de o persoană incapabilă;</p> <p>Articolul 306. Examinarea cererii (1) Examinarea în instanță a cererii de limitare a persoanei în capacitatea de</p>	<p>sau persoana care contestă o astfel de hotărîre, sau reprezentantul acestora; <i>în celelalte cazuri, persoanele declarate incapabile, prin reprezentanții lor legali; în cazul numirii unui curator, prin acesta;</i></p> <p>6. La articolul 170 alineatul (1), litera c) se completează în final cu textul „, , cu excepția cazului în care cererea se referă la contestarea hotărîrii privind declararea incapacității”.</p> <p>10. La articolul 306 alineatul (1), textul „în prezența acesteia dacă sănătatea îi permite, a ” se substituie cu textul „în prezența obligatorie</p>		<p>legali” ar trebui substituie prin cuvintele „prin tutori”. Cuvintele „în cazul numirii unui curator, prin acesta” se cer a fi, în general, excluse, deoarece curatela se instituie asupra persoanelor limitate în capacitate de exercițiu de instanța de judecată pe motiv că în urma consumului abuziv de alcool sau droguri ele înrăutățesc starea materială a familiei, dar nu pe motiv de incapacitate mintală, care necesită instituirea tutelei și nu a curatelei.</p> <p>Nu este plasat corect în articolul, titlul și capitolul din Codul de procedură civilă textul cu care se completează articolul 170 „Restituirea cererii de chemare în judecată” (pct. 6).</p> <p>Acest articol este încadrat în Titlul II - Procedura înaintea primei instanțe, deși este evident că textul „cu excepția cazului în care judecarea cazului se referă la contestarea hotărîrii privind declararea incapacității”, nu ține de cererile de chemare în judecățile primei instanțe, ci de căile de atac al hotărîrilor judecătorești (Titlul III CPC).</p> <p>Se cere, de asemenea, reamplasat</p>	<p>respective, persoana în privința căreia este intentată procedura de declarare a incapacității sau persoana care contestă o astfel de hotărîre, sau reprezentantul acestora; în celelalte cazuri, persoanele declarate incapabile, prin tutori;”</p> <p>Se acceptă. Punctul 6 se va abroga.</p> <p>Se acceptă. Articolul se va completa cu punctul 12 care va avea următorul cuprins: La articolul 369 alineatul (1), litera se</p>	
--	--	--	---	---	--

	<p>exercițiu are loc în prezența acesteia dacă sănătatea îi permite, a petiționarului și a reprezentantului organului de tutelă și curatelă.</p> <p>(2) Examinarea cererii de declarare a incapacității de exercițiu a persoanei are loc cu participarea obligatorie a reprezentantului organului de tutelă și curatelă și a petiționarului. Problema citării persoanei se soluționează în fiecare caz, în dependență de starea sănătății ei.</p>	<p>a acesteia, excepție de la această obligativitate constituie starea de sănătate nesatisfăcătoare certificată de către instituțiile medicale abilitate, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, precum și în prezența</p>		<p>textul completării propuse la art. 306 alin.(1) (pct.10) din Codul de procedură civilă.</p> <p>Alineatul (1) al articolului 306 stabilește modul de examinare a cererilor de limitare a capacității de exercițiu, dar nu modul de declarare a incapacității, care este prevăzut la alineatul (2) al acestui articol, unde se și cere a fi amplasată completarea propusă.</p>	<p>Articolul se va completa cu punctul 11 care va avea următorul cuprins:</p> <p>„11. La articolul 369 alineatul (1), litera d) se completează în final cu textul „, , cu excepția cazului în care cererea depusă de persoana incapabilă se referă la contestarea hotărârii privind declararea incapacității”</p>	
5.	<p>Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 06.06.2002</p> <p>Articolul 24.</p> <p>Declararea incapacității persoanei fizice</p> <p>(1) Persoana</p>	<p>La art. XXV.</p> <p>Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 06.06.2002</p> <p>1. Articolul 24 se completează cu alineatele (1¹) și (1²) cu următorul cuprins:</p>	<p>Președintele Republicii Moldova, domnul Nicolae Timofti</p>	<p>Modificările operate în Codul civil decurg din cele anterioare, prin care persoanelor declarate incapabile li se acordă dreptul la vot.</p> <p>În primul rând, considerăm nefondată completarea art. 24 din Codul civil cu alin. (I¹), deoarece ea ține de procedura civilă și trebuie să se regăsească în codul respectiv. De</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Punctul 1 din art. XXV se va abroga.</p>	

<p>care în urma unei tulburări psihice (boli mintale sau deficiențe mintale) nu poate conștientiza sau dirija acțiunile sale poate fi declarată de către instanța de judecată ca incapabilă. Asupra ei se instituie tutela.</p> <p>(2) Actele juridice în numele persoanei fizice declarate incapabile se încheie de către tutore.</p> <p>(3) Dacă temeiurile în care persoana fizică a fost declarată incapabilă au dispărut, instanța de judecată o declară ca fiind capabilă. În baza hotărîrii judecătorești, tutela asupra persoanei se anulează.</p> <p>Articolul 222.</p> <p>Nulitatea actului juridic încheiat de o persoană fără capacitate de exercițiu</p> <p>(1) Actul juridic încheiat de o persoană</p>	<p>„(1¹) Persoana declarată incapabilă este în drept să conteste hotărîrea instanței de judecată prin care a fost declarată incapabilă, în condițiile prevăzute de legislație.</p> <p>(1²) Dreptul de a alege al persoanei declarate incapabile se exercită personal</p>		<p>altfel, o reglementare similară se introduce deja în art. 58 din Codul de procedură civilă prin articolul XXII al legii în cauză.</p> <p>Este nereușită și completarea art. 24 cu alin. (1²) cu următorul cuprins: „Dreptul de a alege al persoanei incapabile se exercită personal”, deoarece dreptul de a alege este un drept politic și nu unul civil, care ar fi putut fi încadrat în reglementările Codului civil. Mai mult decît atît, acceptarea acestei norme de drept ar crea o situație absolut confuză, deoarece persoana declarată incapabilă de către instanță pe motiv că în urma unei tulburări psihice (boală mintală sau deficiență mintală) nu poate conștientiza sau dirija acțiunile sale, poate să-și exercite personal dreptul la vot, iar drepturile civile și le poate realiza și în continuare numai prin intermediul tutorelui.</p> <p>Dacă ar fi să urmărim logica autorului proiectului că persoanele declarate de către instanță incapabile trebuie egalate în drepturi cu celelalte, ar fi fost logic să fie abrogat art. 222 din Codul civil „Nulitatea actului juridic încheiat de o persoană fără capacitate de exercițiu”, acestora urmînd să le fie acordat dreptul de a încheia de sine stătător acte civile, dar și să le fie impusă obligațiunea de a răspunde penal pentru faptele săvîrșite,</p>		
---	--	--	--	--	--

	<p>fără capacitate de exercițiu este nul.</p> <p>(2) Persoana cu capacitate de exercițiu deplină este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți prin încheierea actului juridic nul dacă se demonstrează că a știut sau trebuia să știe că cealaltă parte nu are capacitate de exercițiu.</p>			<p>abrogînd în acest scop prevederile respective din articolul 23 din Codul penal.</p>		
--	--	--	--	--	--	--

Oxana DOMENTI
Președintele Comisiei